Szemelvények a Nemzetbiztonsági Szakkollégium Terrorizmus és fegyveres válságok kutatósejtjének tanulmányaiból

2026.

Nemzetbiztonsági Szakkollégium
Terrorizmus és fegyveres válságok kutatósejt

Nemzetbiztonsági Szakkollégium

Szerkesztette
Kuszi Viktória
Taller János

Szakmai lektor
Rémai Dániel

Kiadja: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Terrorelhárítási Tanszék

Székhely: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 3.

ISBN: 978-963-498-784-0

A kézirat lezárásának időpontja: 2026. július 10.

Tartalomjegyzék

Előszó

Napjaink biztonsági kihívásai egyre összetettebbé válnak. A korábban egymástól elkülönülten kezelt jelenségek, így például a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a migráció, a hibrid fenyegetések és a mesterséges intelligencia biztonsági alkalmazásai mára egy szorosan összefüggő problémarendszerré formálódtak. Ezért a biztonság kérdése ma már nem kizárólag katonai, rendészeti vagy nemzetbiztonsági szempontból vizsgálható, hanem olyan össztársadalmi jelenségként, amelynek megértése interdiszciplináris megközelítést igényel.

A Nemzetbiztonsági Szakkollégium Terrorizmus és fegyveres válságok kutatósejtjének jelen kötete egy olyan szakmai workshop eredményeit foglalja össze, amelynek célja a hallgatói kutatások bemutatása, a tudományos párbeszéd ösztönzése és a fiatal kutatók szakmai fejlődésének támogatása volt. A tanulmányok a kortárs biztonsági kihívások széles spektrumát ölelik fel, az összehasonlító terrorelhárítási rendszerek vizsgálatától kezdve a migráció és bűnözés kapcsolatán, az európai stratégiai autonómia kérdésein és a terrorellenes szabályozás dilemmáin át egészen a mesterséges intelligencia alkalmazásának, valamint az algoritmikus befolyásolásnak a biztonsági vonatkozásaiig.

A kiadvány ugyanakkor túlmutat az egyes tanulmányok szakmai eredményein. A Nemzetbiztonsági Szakkollégium egyik legfontosabb küldetése a nemzetbiztonsági, rendészeti és védelmi szakterületek tudományos utánpótlásának támogatása. A kötet szerzői e folyamat aktív résztvevői: olyan fiatal kutatók, akik érdeklődésükkel, szakmai elkötelezettségükkel és kutatómunkájukkal hozzájárulnak a terrorizmus tudományának fejlődéséhez. A tanulmányok elkészítése, szakmai vitája és publikálása egyaránt fontos állomása annak az útnak, amely a hallgatói kutatásoktól a tudományos közéletben való aktív szerepvállalásig vezet.

A tavaly megjelent kötethez[1] hasonlóan jelen válogatás célja is kettős: egyrészt lehetőséget kíván biztosítani a fiatal szerzők számára kutatási eredményeik bemutatására, másrészt szeretné érzékeltetni azt a szakmai sokszínűséget, amely a Nemzetbiztonsági Szakkollégium Terrorizmus és fegyveres válságok kutatósejtjének műhelymunkáját jellemzi. Meggyőződésünk, hogy a jövő biztonsági kihívásaira csak olyan szakemberek tudnak megfelelő válaszokat adni, akik már pályájuk kezdetén nyitottak az önálló kutatásra, a kritikus gondolkodásra és az interdiszciplináris együttműködésre.

[1] TALLER János szerk. (2025): *Szemelvények a Nemzetbiztonsági Szakkollégium Terrorizmus és fegyveres válságok kutatósejtjének tanulmányaiból*. Budapest: Nemzetbiztonsági Szakkollégium. Online: https://drive.google.com/file/d/1fglf4Do3aViot5jCLexx11GxW90l5aqK/view?pli=1

Bízunk benne, hogy a kötet tanulmányai nemcsak szakmai ismeretekkel gazdagítják az olvasót, hanem egyúttal betekintést nyújtanak a tudományos és közösségi műhelymunkába is, és amelynek legfontosabb célja a jövő nemzetbiztonsági szakembereinek és kutatóinak felkészítése.

Rémai Dániel

Nemzetbiztonsági Szakkollégium
Terrorizmus és fegyveres válságok
kutatósejt vezető tanár

Sáfrán József: A terrorelhárító intézményrendszerek és a közigazgatás összehasonlító elemzése: Ecuador és Brunei esettanulmánya

1. Bevezetés

A modern államok egyik legkritikusabb kihívása a nemzetbiztonság és a közigazgatás határterületein megjelenő aszimmetrikus fenyegetések, kiemelten a terrorizmus és a transznacionális bűnözés kezelése. A közigazgatás-tudomány és a rendészettudomány metszéspontjában a hazai és nemzetközi szakirodalomban viszonylag kevés olyan empirikus, országos összehasonlító mű születik, amelynek lényege, hogy konkrét, egymástól földrajzilag, kulturálisan és intézményileg is távol eső példákat hasonlítson össze szilárd elméleti alapokon. A legtöbb kutatás megmarad az absztrakt elméletalkotás szintjén, holott a globalizált biztonsági kihívások megkövetelik a működő közigazgatási modellek gyakorlati elemzését. A jelen kutatási jelentés célja ennek az űrnek a kitöltése: Ecuador és Brunei Darussalam terrorelhárító intézményrendszerének és közigazgatási mechanizmusainak általános összehasonlító elemzése.

A téma fontosságát az adja, hogy a terrorizmus elleni fellépés ma már nem pusztán rendészeti vagy szigorúan vett katonai feladat, hanem a közigazgatás teljesítőképességének, a rezilienciának és az állami szuverenitás fenntartásának is a legfőbb fokmérője. Lőrincz Lajos klasszikus tézisei szerint a közigazgatás alapintézményei és a társadalmi-gazdasági környezet elválaszthatatlanok egymástól: a közigazgatás relatív autonómiája révén folyamatosan alkalmazkodik az államot érő külső és belső kihívásokhoz, de ezen autonómia megtartása kritikus a politikai és gazdasági nyomásokkal szemben.[1] Amikor az állam belső rendjét extrém kihívás éri, a közigazgatási alapintézményeknek is paradigmaváltáson kell átesniük. Ez a kényszerű paradigmaváltás egyben a közigazgatási reziliencia legfőbb tesztje is: az államkészülék azon képessége vizsgázik, hogy képes-e az aszimmetrikus sokkhatásokat úgy abszorbeálni, hogy közben alapvető szolgáltató és rendfenntartó funkcióit nem számolja fel. A végletekig feszített krízishelyzetekben a bürokrácia merevsége végzetes lehet, míg a rugalmas alkalmazkodás a túlélés záloga. Ecuador esetében egy akut, a szervezett bűnözésből és a narkoterrorizmusból fakadó krízishelyzet kényszeríti térdre a hagyományos polgári igazgatást,[2]

[1] LŐRINCZ (2010).
[2] ELLIS (2025).

míg Brunei esetében egy látens, a regionális adottságokból fakadó prevenciós kényszer alakítja az abszolút monarchia hermetikusan zárt államigazgatását.[3]

A nemzetközi összehasonlító elemzések rávilágítanak arra, hogy a terrorelhárítás hatékonysága nem csupán a jogszabályi felhatalmazások puszta meglétén, hanem a közigazgatási szervek közötti információmegosztáson és a fúziós központokon múlik.[4] A jelen írás ebből a komparatív megközelítésből indul ki, bemutatva, hogy két radikálisan eltérő államberendezkedés hogyan reagál a terrorizmus jelentette aszimmetrikus fenyegetésekre, és mindez milyen tanulságokkal szolgál a közigazgatás- és rendészet tudomány számára.

A kutatás módszertani alapját a kvalitatív, makroszintű összehasonlító intézményi elemzés képezi. A vizsgálat során a nemzetközi és összehasonlító közigazgatási jog metodikáját alkalmazva két merőben eltérő állami entitás jogi keretrendszerét, doktrinális alapjait és tényleges közigazgatási folyamatait vetjük össze. A komparatív módszer lényege a jelen esetben a kontrasztálás: Ecuador egy demokratikus berendezkedésű, ám intézményileg instabil, gazdaságilag sebezhető dél-amerikai köztársaság, amely egy nyílt, erőszakos aszimmetrikus konfliktusban (amelynek alapja a narkoterrorizmus) áll. Ezzel szemben Brunei egy délkelet-ázsiai, jelentős szénhidrogén-vagyonnal rendelkező abszolút monarchia, amely magas életszínvonalat és belső stabilitást tart fenn, ugyanakkor rendkívül erős prevenciós és elhárító apparátust működtet a régiós fenyegetések miatt. A disszonáns környezetek elemzése lehetővé teszi annak feltárását, hogy a közigazgatás teherbírása miként determinálja a terrorelhárítás módszertanát. A kutatás szekunder forrásokra, jogszabály-elemzésre, valamint nemzetközi szervezetek hivatalos jelentéseire támaszkodik, mindezt a magyar rendészet- és közigazgatás-tudomány elméleti keretébe ágyazva.

2. Az összehasonlító elemzés elméleti és doktrinális alapvetései

Egy terrorelhárító rendszer és a mögötte álló közigazgatási gépezet megértéséhez elengedhetetlen a kapcsolódó tudományos elméletek rögzítése. A hazai szakirodalom kiválóságai több olyan fogalmi és strukturális keretet alkottak meg, amelyek univerzálisan alkalmazhatók az állami biztonsági rendszerek értelmezésére.

Finszter Géza a rendészet elméletének megalkotásakor alaptételként fogalmazza meg, hogy a rendészeti igazgatás a közigazgatás azon ágazata, amelynek társadalmi rendeltetése a közbiztonság és a közrend fenntartása, azaz a rendészeti misszió teljesítése.[5] Az alkotmányos

[3] U.S. Department of State (2019).
[4] SÁFRÁN (2019).
[5] FINSZTER (2013).

jogállam a rendészetet hatékony hatósági eszközökkel ruházza fel, de a modern rendészet alapkövetelménye, hogy a hatósági eljárásokban maradéktalanul érvényesüljön a jog uralma és a szabadságjogok tisztelete.[6] A rendészet eredményessége és törvényessége közötti egyensúly fenntartása állandó feszültségforrás, amely központi helyet foglal el a közigazgatási kényszerintézkedések esetében.[7] Ecuador és Brunei esetében a közrend fenntartásának állami monopóliuma és az emberi jogok érvényesülése a legkritikusabb vizsgálati pont.

A nemzetbiztonság fogalmi evolúciójának elemzése rámutat arra, hogy a nemzetbiztonság egy állam megfelelő katonai védettségéből, bel- és gazdaságpolitikájának helyes kialakításából eredő komplex biztonsági helyzet.[8] A 21. században a nemzetbiztonság technikai kihívásai alapjaiban változtatták meg a terrorelhárítás feladatait: a felderítés és a hírszerzés ma már a közigazgatás horizontális adatintegrációjára épül.

A regionális kontextusok elemzése során megkerülhetetlenek Kasznár Attila kutatásai, amelyek a globális terrorhálózatok és a távol-keleti biztonságpolitika összefüggéseit tárják fel.[9] Kasznár megállapítja, hogy a Délkelet-Ázsiában tevékenykedő terrorista csoportok a modern pénzügyi és információs rendszereket kihasználva működnek, ami az érintett államoktól, így Bruneitől is masszív állami beavatkozást követel meg. Emellett Kasznár a kibervédelem terrorelhárításban betöltött egyre növekvő súlyát is hangsúlyozza.[10]

A prevenció és a szervezeti integráció terén Sáfrán fúziós központokról (Fusion Centers) készített vizsgálata rámutat arra, hogy az információs társadalomban a szolgálatok legfontosabb feladata a rendelkezésre álló óriási adatmennyiség szintetizálása és megosztása a közigazgatási ágak között.[11] Ezen elméleti alappillérekre támaszkodva válik értelmezhetővé a vizsgált két ország eltérő válasza.

3. Ecuador jellegzetességei: A reaktív, militarizált terrorelhárítás közigazgatása

Ecuador közigazgatási rendszere az elmúlt egy évtizedben egy lassú erózión, majd egy drámai, válságvezérelt átalakuláson ment keresztül. Az ország a transznacionális szervezett bűnözés és a kartellek globális elosztó központjává vált.

[6] FINSZTER (2020).
[7] PATYI – SÁFRÁN (2023).
[8] BODA – DOBÁK (2015).
[9] KASZNÁR (2020).
[10] KASZNÁR (2018).
[11] SÁFRÁN (2019).

A rendszer radikális eltolódása 2024 januárjában következett be. A sorozatos közbiztonsági incidensek – köztük a Los Choneros vezérének megszökése és egy televíziós csatorna elfoglalása – nyomán Daniel Noboa elnök a 111-es számú elnöki rendelettel „belső fegyveres konfliktust" hirdetett, ezzel 22 bűnszervezetet terrorista entitássá nyilvánítva. Ez a határozat hatalmas paradigmaváltást jelentett: a fegyveres erők felhatalmazást kaptak a belső rendfenntartás átvételére.[12] Ezt követte új törvények sürgősségi elfogadása (például a hírszerzési törvényé), amely minimálisra csökkentette a polgári ellenőrzést, aminek kapcsán nemzetközi jogvédő szervezetek súlyos emberi jogi aggályokat fogalmaztak meg a fegyveres erők elszámoltathatatlansága miatt.[13]

Ecuador terrorelhárító rendszere, amelynek csúcsán a Közbiztonsági Tanács[14] és a Stratégiai Hírszerzési Központ[15] áll, egy súlyosan kompromittált közigazgatási struktúrában próbál működni. A közigazgatási modell csődje legélesebben a nemzeti büntetés-végrehajtási rendszer[16] összeomlásában érhető tetten, ahol a börtönök a terrorista csoportok parancsnoki központjaivá váltak. A finanszírozási anomáliák is jelentősek: a 2024-es mintegy 3,7 milliárd dolláros biztonsági és védelmi költségvetés túlnyomó része fix adminisztratív kiadásokra és fizetésekre megy el, így technológiai modernizációra (kibervédelem, drónok) alig jut forrás.[17] A fúziós adatintegráció a bizalmatlanság miatt ellehetetlenült.

4. Brunei Darussalam jellegzetességei: A preventív, centralizált terrorelhárítás

Brunei Darussalam egy magasan fejlett abszolút monarchia, ahol a terrorelhárítás a legszigorúbb prevencióra, a hírszerzés centralizációjára és az államigazgatás hermetikus kontrolljára épül.

Brunei közigazgatási és terrorelhárítási doktrínájának gerincét a Belső Biztonsági Törvény (Internal Security Act, ISA) adja. Ez a jogszabály széleskörű beavatkozási lehetőséget biztosít az államigazgatás számára, lehetővé téve a nemzetbiztonságra veszélyt jelentő személyek bírósági tárgyalás nélküli, akár két évig tartó, megújítható preventív fogvatartását.[18] Finszter Géza elméleti megközelítésében a rendészeti stratégia alkotmányos alapjait a

[12] ELLIS (2025).
[13] Human Rights Watch (2024).
[14] Consejo de Seguridad Pública y del Estado (COSEPE).
[15] Strategic Intelligence Center (CIES).
[16] Servicio Nacional de Atención Integral a Personas Adultas Privadas de la Libertad y a Adolescentes Infractores (SNAI).
[17] U.S. International Trade Administration (2024).
[18] U.S. Department of State (2019).

hatalommegosztás jelenti: ezt alapul véve a brunei modell azonban a társadalmi rend védelmének rendel alá minden egyéni szabadságjogot.[19]

A belső rend fenntartásáért a Miniszterelnöki Hivatal alá tartozó Belső Biztonsági Osztály (Internal Security Department – ISD) felelős.[20] Az ISD mélyen preventív, de facto makro-fúziós központként működik. A brunei közigazgatás egyik legjelentősebb innovációja azonban a terrorista rehabilitáció: felismerték, hogy a represszió önmagában kontraproduktív, így a fogvatartottak számára interdiszciplináris deradikalizációs programokat működtetnek a börtönügyön belül. A folyamat nem ér véget a szabadulással: a visszaesés megakadályozása érdekében szigorú posztrehabilitációs nyomon követést biztosítanak a reintegrációig.[21]

5. Metszéspontok és eltérések

Két radikálisan eltérő paradigmát látunk. A modern aszimmetrikus védelem gerincét a szervek akadálymentes adatcseréje (azaz fúziója) adja. Ezt a fúziót Brunei kis mérete és abszolutisztikus centralizációja révén szinte súrlódásmentesen, a civil ISD irányítása alatt éri el. Ezzel szemben Ecuador a decentralizált, demokratikus keretek között megpróbált kiépíteni hasonló struktúrákat, ám az intézményi korrupció és a szervezetek (rendőrség, SNAI, igazságszolgáltatás) közötti végletes bizalomhiány miatt a fúzió helyett „információs silók" alakultak ki, ami ellehetetlenítette az előrejelzést. Az információs silók kialakulása rámutat a modern biztonsági rendszerek legsebezhetőbb pontjára: a technológiai adottságok és a jogi felhatalmazás önmagában holt tőke marad, ha hiányzik mögülük a közigazgatási szervek közötti intézményi bizalom. A rivalizáló, párhuzamosan működő bürokráciák így paradox módon nem erősítik, hanem erodálják a nemzetbiztonságot.

A közigazgatási alkalmazkodás terén a táblázat rávilágít a krízismenedzsment és a prevenció kettősségére. Ahogy azt az elméleti részben rögzítettük, a biztonság a helyes gazdaságpolitikán is nyugszik. Ecuadorban a civil államgépezet alulfinanszírozott, reaktív spirálba került, amelynek vége a jogállamiság részleges feladása és a terrorelhárítás nyílt militarizálása lett a szükségállapotokkal. Brunei viszont a bőséges forrásait felhasználva már a legkorábbi fázisban, az online radikalizáció szakaszában fojtja el a fenyegetést,[22] a civil büntetés-végrehajtáson belül pedig sikeres deradikalizációt folytat, nem engedve át az irányítást

[19] FINSZTER (2013)
[20] U.S. Department of State (2019).
[21] UNODC (2016).
[22] KASZNÁR (2018).

a katonaságnak. Ezek a fundamentális eltérések rajzolódnak ki az alábbi összefoglaló mátrixban.

Vizsgálati dimenzió	Ecuador (Reaktív /Militarizált Modell)	Brunei Darussalam (Preventív/ Centralizált Modell)	Elemzési kontextus és elméleti hivatkozás
Közigazgatási berendezkedés	Demokratikus, decentralizált. A központi intézmények erodálódása miatt hatékonysági deficittel küzd.	Abszolút monarchia, centralizált igazgatás. A hatalommegosztás hiánya gyors intézkedéseket tesz lehetővé.	A közigazgatás teherbírása determinálja a válságkezelést.
A terrorelhárítás jogi paradigmája	2024-től *belső fegyveres konfliktus* deklarálása, folyamatos szükségállapotok.	*Belső Biztonsági Törvény* (ISA), bírósági tárgyalás nélküli preventív fogvatartás engedélyezése.	Ecuador a mindennapi közigazgatás pótlására, Brunei preventív fegyverként használja a különleges jogrendet.
Intézményrendszer és információcsere	COSEPE, CIES, SNAI, Fegyveres Erők.Információs silók és korrupció akadályozzák az adatcserét.	ISD (Belső Biztonsági Osztály), ami makro-fúziós központként centralizálja a hírszerzési adatokat.	A fúziós hatékonyság alapja a szervek közötti adatcsere, amely Ecuadorban hiányzik.
Kiber- és technológiai védelem	A költségvetés (kb. 3,7 milliárd USD) nagyrészt bérekre megy el, kritikus a lemaradás a kibervédelemben.	Magas fokú technológiai penetráció, a kibertér és online radikalizáció folyamatos szigorú monitorozása.	A kibervédelem modern terrorizmussal szembeni elengedhetetlensége.
Börtönügy és rehabilitáció	A börtönök a terrorszervezetek bázisaivá váltak; a militarizálás a fizikai rend visszaállítását célozza.	Fejlett, civil intézményközi deradikalizációs programok, hermetikus elkülönítés, posztrehabilitációs követés.	A puszta fegyveres erőszak (Ecuador) kudarca szemben a strukturált társadalmi integrációs intervencióval (Brunei)

1. táblázat: Ecuador és Brunei Darussalam terrorelhárító rendszerének összehasonlító vizsgálata. (Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

E két véglet rámutat a különböző államberendezkedések közötti egyik legélesebb elméleti dilemmára a veszélyhelyzeti működés során: a döntéshozatali sebesség és az intézményi fékek viszonyára. Ecuador demokratikus, ám végletesen instabil keretei között a gyors reagálást megbénítja a szervek közötti belső hatalmi vetélkedés és az államapparátusba beépült korrupció, így a válságkezelő intézkedések szinte mindig elkésettek és reaktívak maradnak. Ezzel szemben Brunei abszolutisztikus rendszere képes a döntések azonnali, súrlódásmentes végrehajtására, mivel hiányoznak azok a demokratikus fékek és ellensúlyok, amelyek egy krízishelyzetben lassítanák az állami beavatkozást. Ez a dinamika kristálytisztán rávilágít arra, hogy a modern közigazgatás válságkezelése során a gyorsaság gyakran a jogállami garanciák rovására valósul meg, míg a túlzott intézményi fragmentáció a védekezőképesség teljes összeomlásához vezethet.

6. Konklúzió és végső következtetések

A terrorelhárítás intézményrendszere és az állami közigazgatás közötti szimbiózis vizsgálata Ecuador és Brunei esetében egyértelművé teszi, hogy a nemzetbiztonsági hatékonyság gyökerei a civil igazgatás szilárdságában, a megfelelő finanszírozásban és az államhatalmi kontroll minőségében rejlenek. A jelentés eredményei nyomatékosítják, hogy a terrorelhárítás és a hírszerzés nem működtethető intézményi vákuumban; elválaszthatatlan az adott nemzetállam közigazgatási és gazdasági adottságaitól.

Ecuador drámai példája annak, amikor a közigazgatás rendészeti és büntetés-végrehajtási alrendszereinek infrastrukturális és morális eróziója a terrorizmus ellenőrizetlen térnyeréséhez vezet. A *belső fegyveres konfliktus*[23] kényszerű kihirdetése egyértelmű beismerése a civil polgári igazgatás kudarcának, amely helyébe a militarizált válságkezelés lépett, magában hordozva a súlyos emberi jogi túlkapások kockázatát is.[24] Az információmegosztás fúziós modellje[25] itt a rendszerszintű korrupció miatt csődöt mondott. Ez intő példája annak, hogy a civil állami kapacitásépítés hiányában a szigorított jogszabályok önmagukban elégtelenek a stabilitás megteremtéséhez.

Ezzel szemben Brunei egy teljesen eltérő, autoriter alkotmányos alapokon nyugvó modell a prevenció és a centralizált államhatalom kvintesszenciáját nyújtja. Jóllehet a megalkotott Belső Biztonsági Törvény európai jogállami mércével aggályos,[26] a bőségesen

[23] ELLIS (2025).
[24] Human Rights Watch (2024).
[25] SÁFRÁN (2019).
[26] U.S. Department of State (2019).

finanszírozott, centralizált hírszerzés és az államilag felügyelt, preventív börtönügyi deradikalizáció sikeresen zárja ki a globális terrorhálózatokat[27] az ország területéről.

Végső következtetésként megállapítható, hogy a 21. századi terrorelhárítás messze nem csupán a fegyveres rendvédelmi testületek kinetikus erején múlik. Tartós hatékonysága sokkal inkább a közigazgatás információs integrációján, a fejlett fúziós képességeken, a digitális kihívásokra (kibervédelem, mesterséges intelligencia) adott proaktív válaszokon, és az állami apparátus korrupcióval szembeni immunitásán alapszik. A digitális korszak hiába kínál minden korábbinál fejlettebb prediktív eszközöket a fenyegetések azonosítására, a mesterséges intelligencia és a big data alapú elemzések beépülése a döntéshozatalba kizárólag szilárd integritású közigazgatási alapokon lehet sikeres. A technológia tehát nem helyettesítheti az államigazgatás morális és strukturális teherbírását, csupán felerősíti annak meglévő sajátosságait. Azok a nemzetállamok, amelyek képesek a hírszerzési adataikat steril, megbízható intézményi környezetben szintetizálni, és a puszta represszió mellett a hosszú távú prevencióra fókuszálni, nagyságrendekkel nagyobb eséllyel őrzik meg belső rendjüket a globalizált biztonsági kihívások korában.

Felhasznált irodalom

BODA József – DOBÁK Imre szerk. (2015): *A nemzetbiztonság technikai kihívásai a 21. században*. Budapest: NKE Szolgáltató Nonprofit Kft.

ELLIS, R. Evan (2025): *Ecuador's Security Challenges and the Government's Response*. Online: https://gordoninstitute.fiu.edu/news-events/the-policy-spotlight/2025/ecuadors-security-challenges-and-the-governments-response.html

FINSZTER Géza (2013): *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.

FINSZTER Géza (2020): A modern rendészet. A rendészettudomány hazai kísérletei. *Magyar Rendészet*, 20(3), 6.
Online: https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.6

Human Rights Watch (2024): *Ecuador: Unchecked Abuses in 'Armed Conflict' Announcement*. Online: https://www.hrw.org/news/2024/05/22/ecuador-unchecked-abuses-armed-conflict-announcement

KASZNÁR Attila (2018): A kibervédelem fontossága a terrorelhárítás jelenlegi és jövőbeni rendszerében. *Belügyi Szemle*, 66(2), 106–114.

[27] KASZNÁR (2020).

KASZNÁR Attila (2020): *Kína és a Távol-Kelet posztmodern ellensége: a terrorizmus*. Budapest: Kairosz Kiadó.

LŐRINCZ Lajos (2010): *A közigazgatás alapintézményei* (3. bőv., átdolg. kiad.). Budapest: HVG-Orac.

PATYI András – SÁFRÁN József (2023): *Rendészet*. In JAKAB András et al. (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia.* Budapest: ORAC Kiadó Kft. 1–28.

SÁFRÁN József (2019): A Fúziós Központok és alapvető képességeik. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7(4), 83–95.
Online: https://doi.org/10.32561/nsz.2019.4.7

UNODC (2016): *Handbook on the Management of Violent Extremist Prisoners and the Prevention of Radicalization to Violence in Prisons*. New York: United Nations Office on Drugs and Crime.

U.S. Department of State (2019): *Brunei 2019 Human Rights Report*.
Online: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/BRUNEI-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf

U.S. International Trade Administration (2024): *Ecuador - Defense and Security*.
Online: https://www.trade.gov/country-commercial-guides/ecuador-defense-security

Szabó Csenge: Migráció és bűnözés kapcsolata parlamenti diskurzusokban a 2015-ös európai válság idején: Németország és Magyarország összehasonlító elemzése

1. Parlamenti beszédek és bűnügyi statisztikák elemzése

1.1. A kutatás módszertana, kutatási kérdések

A kutatásom célja, hogy a fentiekben bemutatott válságra reagáló intézkedések megjelenését megvizsgáljam parlamenti diskurzusokban. Az elemzés arra irányul, hogy feltárja a migráció megjelenési kontextusait, illetve a közbiztonság és a bűnözés fogalmainak összekapcsolását a bevándorlással. A vizsgálat középpontjában az áll, hogy a migrációt a politikai szereplők milyen értelmezési keretben jelenítették meg, milyen nyelvi és retorikai eszközökkel legitimálják saját politikai intézkedéseiket, illetve mennyiben tükrözik a beszédekben megjelenő állítások a bűnügyi statisztikában kirajzolódó tendenciákat. A kutatás hátterét az a feltevés adja, hogy a bevándorlás nemcsak társadalmi jelenségként, hanem politikailag megalkotott problémaként jelenik meg a parlamenti diskurzusokban. A kutatás során az alábbi két kutatási kérdéssel dolgoztam:

> 1) Milyen nyelvi és retorikai eszközökkel kapcsolják össze a politikai szereplők a migráció és bűnözés kérdését a 2015. szeptemberi és októberi parlamenti viták során, tehát milyen kapcsolatban áll a migráció és a bűnözés a parlamenti diskurzusokban;
>
> 2) A vizsgált politikai kommunikációban megjelenő állítások mennyiben állnak összhangban a két ország hivatalos bűnügyi statisztikáival, vagyis milyen a viszony a diskurzus és a gyakorlati elemek között.

A két ország összehasonlítása azért különösen releváns, mert jól szemlélteti, hogy az eltérő geopolitikai helyzet, gazdasági adottságok és politikai berendezkedés miként befolyásolja a politikai diskurzusokat és a migrációra adott szakpolitikai döntéseket. Lehetővé teszi annak vizsgálatát is, hogy ugyanazt a jelenséget hogyan értelmezik az egyes országok politikai szereplői.

A kutatás hipotézisei:

1. A 2015. szeptember–októberi időszakban a Fidesz-KDNP és a CDU/CSU parlamenti diskurzusa eltérő értelmezési keretben jelenítette meg a migrációt.

2. A Fidesz-KDNP parlamenti felszólalásaiban a migráció elsődlegesen biztonsági és határvédelmi problémaként jelent meg.
3. A CDU/CSU parlamenti felszólalásaiban a migráció humanitárius felelősségként és integrációs kihívásként jelent meg.
4. Feltételezhető, hogy a parlamenti diskurzusok konkrét bűncselekményekre és biztonsági eseményekre hivatkozva kapcsolják össze a migrációt és a bűnözést.
5. Feltételezhető, hogy a migrációval kapcsolatos parlamenti diskurzusokban mind a német, mind a magyar esetben erősen megjelenik a biztonsági narratíva.
6. Feltételezhető, hogy a parlamenti diskurzusok összhangban állnak a bűnügyi statisztikákban megjelenő tendenciákkal.

A kutatás módszertana kvalitatív összehasonlító diskurzuselemzésre épült, amely során 16 magyar és 12 német parlamenti jegyzőkönyvet elemeztem. A magyar parlamenti beszédeket a parlamenti felszólalásokat tartalmazó ParlaMint korpusz magyar alkorpuszából[1] nyertem ki, míg a német parlamenti felszólalások vizsgálatához a német Bundestag[2] hivatalos honlapján elérhető plenáris jegyzőkönyveket gyűjtöttem össze és a kulcsszavak alapján szűrtem ezeket a mesterséges intelligencia segítségével. Kutatásom során szükség volt időszaki szűkítésre, ezért a 2015 szeptemberétől októberig tartó időszakot vizsgáltam. Ez a döntés részben terjedelmi okokból indokolt, ugyanakkor szakmai szempontból is releváns, hiszen a migrációs válság ebben az időszakban érte el a csúcspontját Európában. Mind Németországban, mind Magyarországon ekkor jelentkezett a legintenzívebb migrációs nyomás, illetve ekkor kerültek bevezetésre a legjelentősebb válságkezelési politikai és jogi intézkedések. Fontos hangsúlyoznom, hogy a migrációs diskurzus nem korlátozódik erre az időszakra és egy átfogóbb kutatás kiterjedhetne a teljes 2015-ös évre, vagy akár több év politikai kommunikációjának vizsgálatára is, amely lehetőséget adna a diskurzusok hosszabb távú mintázatainak feltárására.

A kutatásom során kizárólag kormányzati oldal narratíváit elemeztem kvalitatív módon, azaz Magyarország tekintetében a Fidesz-KDNP, míg Németország esetében a CDU/CSU képviselőinek beszédeit. Ez a szűkítés is tudatos módszertani döntés, mivel a vizsgálat célja az, hogy a két ország kormányzati diskurzusát összehasonlítsuk, hogy miként értelmezte és hogyan kommunikált a migrációs válságról. Fontos kiemelnem, hogy ez a megközelítés nem ad teljes

[1] ÜVEGES – RING (2022).
[2] Deutscher Bundestag.

képet a parlamenti diskurzusokról, hiszen az ellenzéki pártok álláspontjai és értelmezési keretei nem lettek figyelembe véve. A kutatás továbbfejlesztése lehetne az ellenzéki felszólalások bevonása és a teljes parlamenti diskurzus összehasonlítása, amely egy tökéletesebb képet adhatna a migrációs helyzet politikai értelmezéséről. Németország és Magyarország összehasonlítása különösen indokolt, hiszen a két ország eltérő szerepet töltött be a migrációs válság során. Míg Magyarország tranzitországként, addig Németország célországként kezelte a bevándorlási hullámot. Ebből is következik, hogy a migrációhoz kapcsolódó politikai és társadalmi kihívások és az ezekre adott válaszok eltérően alakultak. Az összehasonlításuk így lehetőséget teremt arra, hogy feltárjuk a két eltérő pozícióból fakadó válaszokat, valamint azt, hogy milyen eltérő és hasonló értelmezési keretek jelennek meg a két ország tekintetében.

A kutatás módszertana kvalitatív összehasonlító diskurzuselemzésre épül, amely során nem számszerű előfordulásokat vizsgáltam, hanem jelentéseket, narratívákat, fogalomhasználatot, retorikai eszközöket és értelmezési kereteket. A kutatás első lépéseként megvizsgáltam a releváns eseményeket mindkét ország tekintetében, hogy az időszaki szűkítés megfelelő legyen. Majd az elemzéshez kapcsolódó kulcsszavak és visszatérő fogalmak összegyűjtése történt meg.

A kulcsszavak a következők voltak:

> *befogadás, beilleszkedés, bevándorlás, bevándorló, határ, határkerítés, határvédelem, határzár, idegenrendészet, integráció, kerítés, kitoloncolás, külföldi, menedékjog, menedékkérő, menekült, menekültpolitika, migráció, migráns, tömeges bevándorlás, Szíria, Afganisztán, Irak, Irán, Nigéria, Pakisztán, Líbia, Szomália, Eritrea, Mali, Szerbia, Balkán, Törökország, Görögország, Németország, Magyarország, Európai Unió, betörés, bomba, bűn, bűncselekmény, bűnözés, bűnöző, bűnügy, bűntett, erőszak, fegyver gyilkosság, gyújtogatás, lopás, megerőszakolás, merénylet, összetűzés, vita, rablás, rendőrség, robbantás, támadás, terror, terrorista, terrorizmus*.

A kulcsszavak alapján történt a szeptemberi és októberi parlamenti jegyzőkönyvek szűrése és a releváns kormányzati felszólalások kiválasztása. Ezt követően vizsgáltam, hogy milyen visszatérő narratívák, metaforák, ellentétpárok és értelmezési keretek jelennek meg a szövegekben, illetve hogyan jelenítik meg a migrációt mint humanitárius, politikai, biztonsági vagy társadalmi problémát. Vizsgáltam azt is, hogy az állam milyen szerepet tölt be a diskurzusban, illetve, hogy az Európai Unió és a vizsgált országok (Magyarország, Németország) viszonya miként tűnik fel és esetleg más országok is szerepet kapnak-e a

beszédekben. Az elemzés során kitértem arra is, hogy a politikai szereplők milyen kifejezésekkel jelölik meg a migránsokat, milyen kontextusban használják a „menekült”, a „gazdasági bevándorló” vagy az „illegális migráns” szavakat, és ezek a megnevezések milyen funkciót töltenek be a beszédeikben. Fontos megemlítenem, hogy a német nyelvű parlamenti jegyzőkönyvek feldolgozása során a fordítás támogatására mesterséges intelligencia-alapú eszközöket (ChatGPT Plus, NotebookLM) alkalmaztam. Az eszközök használata kizárólag technikai jellegű volt, a szövegek szó szerinti fordításának elősegítésére és a releváns fejezetek kiszűrésére szolgált. Sem a ChatGPT, sem a NotebookLM nem vett részt az elemző munkában. A diskurzuselemzés és a következtetések levonása minden esetben saját értelmezés alapján történt. A fordítás során törekedtem arra, hogy a szövegek eredeti jelentése megmaradjon és az esetleges pontatlanságokat visszaellenőrizzem és javítsam.

A kutatásom következő lépéseként a beszédekben megjelenő bűncselekményeket, jogsértéseket és biztonsági kockázatokra vonatkozó állításokat összevetem bűnügyi statisztikákkal. Ezt a lépést azért tartom fontosnak, mert lehetőséget ad, hogy megvizsgáljuk, mennyire tükrözik a politikai diskurzusokban elhangzó állítások a statisztikai mutatókat. Ez a módszertani megközelítés lehetővé teszi a politikai nyelvhasználat értelmezését és annak felmérését, hogy a migráció és bűnözés miként kapcsolódik össze a felszólalók beszédeiben, és milyen mértékben támaszthatók alá statisztikai adatokkal ezek a kapcsolatok. A statisztikák és a politikai beszédek nem mindig hasonlíthatók össze közvetlenül. Emiatt az elemzés során nem a nyers számadatokat (például bűncselekmények pontos darabszámát) vetem össze, hanem statisztikai folyamatokat és arányokat vizsgálom (vagyis azt, hogy a számok hogyan változnak az időben, és milyen belső arányok jellemzők rájuk). A bűnügyi statisztikák összevetése során fontos figyelembe venni, hogy Magyarország és Németország eltérő statisztikai módszertant alkalmaz, ami korlátozza az adatok közvetlen összehasonlíthatóságát. Magyarország esetében a statisztikák regisztrált bűncselekmények számát és elkövetésük helyét, valamint külön bontásban jelenítik meg, hogy az elkövető magyar vagy külföldi, viszont a külföldi állampolgárokat nem elemzi tovább, hogy esetleg milyen állampolgárságú vagy bevándorló-e. Ezzel szemben Németország részletesebb, éves bűnügyi jelentést tett közzé, amelyben külön kategóriaként jelenítették meg a bevándorlókhoz köthető bűncselekmények számát. Ez a jelentés nemcsak számszerű adatokat tartalmaz, hanem értelmező megállapításokat is.

2. Kutatás eredményei

2.1. Németországi parlamenti beszédek elemzése

A 2015. szeptemberi és októberi német parlamenti beszédekben a migráció központi témaként jelenik meg. A vizsgált beszédekben a kormányzati kommunikáció egyszerre mutatja be a migrációt humanitárius feladatként és politikai problémaként. A diskurzusokban próbálnak egyensúlyt teremteni a segítségnyújtás és a korlátozás között. Ez a kettősség a modern európai migrációs diskurzus alapfeszültségét is képezi.

A vizsgált beszédek elsődlegesen politikai-intézményi diskurzusokhoz tartoznak. A német kormány parlamenti felszólalásainak fő célja az intézkedéseik (például gyorsított eljárás vagy a határzár) legitimálása, amelyet úgy ér el, hogy miközben beszél a migrációról, folyamatosan indokolja, hogy miért van szükség bizonyos lépésekre. Így egyszerre mutatja be egy kezelendő problémaként és egy segítséget igénylő helyzetként is. Emellett erősen hangsúlyozzák a kormány kontrollját és gyors reagálását, a társadalom megnyugtatása érdekében. A diskurzus központi eleme az egyensúlyteremtés a humanitárius feladat és szabályozandó jelenség között. A beszédek hangsúlyozzák a segítségnyújtás fontosságát, mint befogadás vagy integráció, ugyanakkor a törvények szigorítására is kitérnek és kiemelik, hogy korlátokra van szükség. Gyakran használt kifejezések a német diskurzusokban „humanitás", „szolidaritás" és az „emberhez méltó ellátás", amelyek a menekülteket nem problémaként, hanem segítségre szorulóként jelenítik meg, miközben a kormány erkölcsös és felelős szereplőként pozícionálja magát.

A parlamenti beszédekben megjelennek az ország biztonságához kötődő kifejezések is, mint a „határok védelme", a „rend fenntartása" és az „állami szuverenitás megtartása", amelyek az állam kontrollját és az állampolgárok biztonságának garantálását jelölik. A diskurzusokban előkerül a terrorizmus, azonban inkább háttérben lévő biztonsági kockázatként, és ritkán migrációhoz kötődő jelenségként. A kormány a kommunikációjában kerüli a túl erős biztonsági retorikát, inkább a humanitárius szempontokat helyezik előtérbe, a terrorizmust pedig az ellenőrzések indoklására használja, mintsem félelemkeltésre. Dr. Thomas de Maiziére belügyminiszter rámutat, hogy a menedékkérőket befogadó szállások elleni támadások és ezekkel összefüggő bűncselekmények száma megemelkedett, amelyet teljesen elutasít.

Amellett, hogy a kormány hangsúlyozza a menekültekkel való tisztességes bánásmódot, kiemeli Németország kapacitásának a határait, illetve az ország korlátozott erőforrásait. Ez egy racionális érv, amellyel nem azt fejezik ki, hogy nem akarnak, hanem hogy nem tudnak korlátlanul segíteni. A kormány kiemeli a globális felelősséget, illetve a nemzetközi

együttműködés fontosságát. A beszédek rámutatnak a nemzetközi együttműködés és a válságövezetek támogatásának fontosságára, valamint Németország aktív szerepére ezekben. A kormány Németországot egy pozitív szerepben festi le, ami kompetens, cselekvő és felelős. Olyan kifejezéseket használnak, mint a „megoldjuk", „intézkedünk", „segítünk".

A diskurzusokban a menekültek két csoportra vannak osztva: „jó" és „nem kívánatos". A „jó" menekültek azok, akik valóban védelemre szorulnak és pozitívan tüntetik fel őket a beszédükben, például Carsten Körber úgy fogalmaz, hogy „Németország védelmet nyújt azoknak az embereknek, akik háború, terror és üldöztetés elől menekülnek."[3] Ugyanakkor a „nem kívánatos" bevándorlókkal szemben szigorúbb szabályok alkalmazását és mihamarabbi visszaküldést szorgalmazzák, amelyet Hans-Ulrich Krüger szavai is alátámasztanak: „Szükséges azokat gyorsabban és következetesebben visszaküldeni a hazájukba, akik nyilvánvalóan nem jogosultak menedékjogra."[4] Ezzel kategorizálják a menekülteket, nem mindenkit kezelnek egyformán, így igazolják, hogy egyeseket be kell fogadni, másokat viszont nem.

A beszédekben Szlovákiát és Magyarországot is kritizálja a német kormány humanitárius szempontból, viszont kiemelik, hogy fontos az együttműködés minden egyes állammal és az Európai Unióval egyaránt, hiszen közös érdek a válság megoldása. A kormány felszólalásaiban gyakran jelennek meg ellentétpárok (például humanitás–biztonság, befogadás–korlátozás, maradhat–vissza kell térnie), amelyekkel leegyszerűsíti az összetett helyzetet, és erős kijelentésekkel (például „meg kell oldani") határozott irányt szab.

Összességében elmondható, hogy a vizsgált parlamenti diskurzusokban a német kormány kettős kommunikációs stratégiát alkalmaz, amelyben egyszerre jelenik meg a migráció, mint humanitárius feladat, és mint szabályozandó politikai probléma. A kormány a párbeszédekben az egyensúly megteremtésére törekszik a segítségnyújtás és a korlátozás között, miközben hangsúlyozza a saját felelősségteljes, cselekvő és kontrollt fenntartó szerepét.

2.2. Magyarországi parlamenti beszédek elemzése

A 2015. szeptemberi és októberi magyar parlamenti diskurzusokban is központi témaként jelenik meg a migráció kérdése. A diskurzusokban megfigyelhetjük, hogy a magyar kormánypárti felszólalások a biztonságot és a nemzeti szuverenitást helyezik előtérbe, és céljuk

[3] Eredeti: „Deutschland bietet Menschen, die vor Krieg, Terror und Verfolgung fliehen, Schutz." Deutscher Bundestag. 2015.09.11-i ülésnap jegyzőkönyve. 122. ülésnap.
[4] Eredeti: „Es ist notwendig, diejenigen schneller und konsequenter in ihre Heimat zurückzuschicken, die hier offensichtlich keinen Anspruch auf Asyl haben." Deutscher Bundestag. 2015.09.11-i ülésnap jegyzőkönyve. 122. ülésnap.

a politikájuk igazolása: a migrációt „válságként”, „veszélyként”, „kezelendő problémaként” keretezik, ami rendkívüli intézkedéseket indokol. Ez az értelmezési keret irányítja a közvéleményt és elősegíti az intézkedések elfogadását.

A kormány a migrációt egy biztonsági problémaként tünteti fel, hangsúlyozva az országhatár és a schengeni térség védelmét. Az állam, védelmező, rendfenntartó, kontrolláló szerepet tölt be a diskurzusokban, amely képes megvédeni az állampolgárait a migrációtól. Központi elemként jelenik meg Magyarország szuverenitása a szövegekben. A kormány elutasítja a kötelező betelepítési kvóták bevezetését és azokat a kritikákat, amelyek a magyar válságkezelést érintik, ezzel erősítve a nemzeti identitást, illetve igazolva az önálló politikáját. A humanitárius diskurzus is megfigyelhető a szövegekben, viszont feltételekhez kötve: a segítségnyújtást a szabályok betartásához és a regisztrációhoz kötik.

A biztonsághoz kötődően előkerül a terrorizmus témaköre is: nem konkrét esetekkel jelenik meg a diskurzusokban, hanem általános kockázatként, amely a migrációval együtt járó jelenség, így ez erősíti a biztonsági narratívát, növeli a fenyegetettség érzetét és indokolja a szigorú intézkedéseket. A migrációt az illegális határátlépéssel, illetve a jogsértéssel kötik össze a felszólalások, konkrét bűncselekmények említése nélkül. Érdekes megfigyelni, hogy előkerül a közegészségügyi kockázat is, miszerint az ellenőrizetlen emberek magukkal hozhatnak betegségeket, ezáltal a migrációt nemcsak politikai vagy biztonsági problémaként jelenítik meg, hanem mint a társadalom fizikai biztonságát érintő veszélyforrásként is. A kormány a kulturális különbségeket és az integrációs problémákat hangsúlyozza, így a migrációt hosszú távú kihívásként festi le. A kulturális, vallási, életmódbeli, értékrendi különbségek kihangsúlyozása egy társadalmi távolságot képeznek a hallgatóban, mivel a kormány kijelöli az identitáshatárokat.

A parlamenti beszédekben több alany is feltűnik más-más szerepben. A diskurzusokban erősen megjelenik az Európai Unió és Németország kritizálása. A kormány nem magát teszi felelőssé a problémáért, hanem az Európai Uniót a hibás és felelőtlen politikája, illetve Németországot a „Willkommenspolitik” miatt. Ez azt sugallja, hogy nem a menekültek döntése volt a vándorlás, hanem Európa, azon belül is Németország hívta őket, így a felelősség áttevődik erre az országra és a magyar kormány felelősségét csökkenti, illetve a saját álláspontját erősíti. A magyar kormány pozitív önreprezentációra törekszik, mindig a védelmező, felelős szerepben tűnik fel, melynek célja a bizalom növelése és a támogatás megszerzése. A diskurzusok a migránsokat különböző megnevezésekkel illetik, mint például „gazdasági bevándorlók”, „illegális migránsok” vagy „menekültek”. Ezek a kifejezések nem semlegesek, hanem különböző jelentéseket hordoznak magukban. A „menekült” kifejezés

inkább segítségre, védelemre szoruló embert sugall, míg az „illegális migráns” olyan emberre utal, aki szabályt sért. Megfigyelhető a kormány kommunikációjában, hogy a „gazdasági bevándorlót” vagy az „illegális migránst” főként akkor használja, amikor politikai döntéseit akarja megerősíteni. A beszédekben megjelenik a magyar társadalom is mint szereplő, akinek védelemre van szüksége, illetve elsődleges prioritást élvez a biztonsága, a kormány fő feladata pedig a társadalom biztonságának garantálása.

A szöveg különböző nyelvi és retorikai eszközöket használ a migráció jelenségének leírásához. Olyan metaforákat használ, mint a „menekülthullám/áradat”, amely a migrációt egy nagy, erős és nehezen kontrollálható jelenségként festi le, indokolva a szabályozás és az ellenőrzés szükségességét. Megfigyelhető a magyar kormány parlamenti beszédeiben, hogy konkrét számokat használ a helyzet súlyosságának kiemelésére, mivel ezzel erősíti a „válság” érzést. Vas Imre kiemelte, hogy míg 2012-ben csak 2500, 2013-ban 18 ezer, 2014-ben pedig 42 ezer illegális határátlépés történt, addig 2015 szeptember elejére ez a szám már 150-170 ezer felett jár.[5] Az ellentétpárok, mint a törvényes és illegális vagy a rend és káosz, leegyszerűsítik a jelenséget és egy olyan értelmezési keretet kínálnak, amely a migrációt biztonsági kockázatként és a társadalmi rendet fenyegető jelenségként értelmezi. Megjelennek az erős negatív szavak használata, amelyek a félelemre építenek. A „veszély” vagy a „katasztrófahelyzet” kifejezések érzelmi hatást gyakorolnak a befogadóra és hozzájárulnak a szigorú intézkedések elfogadásához.

Összességében elmondható, hogy a magyar kormányzat parlamenti diskurzusa egy jól felismerhető logika szerint épül fel. A migrációt válságként jeleníti meg, így rendkívüli helyzetet teremt, majd ezt veszélyként értelmezi, ami szükségessé teszi az állam beavatkozását. Ebből következik a védelem fontossága, ami a kormány alapvető feladataként jelenik meg, végül pedig a kontroll válik központi elemmé. A beszédek a migrációt nem csupán politikai vagy humanitárius problémaként említik, hanem biztonsági, jogi, egészségügyi és társadalmi kockázatként is, így egy komplex fenyegetettségként jelenik meg. A magyar kormány ezzel államközpontú, védekező narratívát hoz létre, amelyben a társadalom védelme az elsődleges, miközben a humanitárius szempontok háttérbe szorulnak.

3. Parlamenti diskurzusok összevetése

A diskurzusok összehasonlításakor fontos figyelembe venni, hogy Magyarország és Németország 2015-ös migrációs helyzete eltérő volt. Míg Németország célországként hosszabb

[5] Magyarország Országgyűlése. 2015.09.04-i ülésnap jegyzőkönyve. 2. ülésnap.

távú letelepedésekre készült, addig Magyarországnak tranzitországként az áthaladások kontrollálása volt a fő feladata. Ez az eltérés alapvetően meghatározza a két ország politikai kommunikációját: Németország az integrációra helyezi a hangsúlyt, Magyarország viszont a határok védelmére.

A németországi parlamenti beszédekben megfigyelhető, hogy a politikai szereplők nem egy szélsőséges irányba tolják el a migráció kérdését, hanem inkább egyensúlyra törekednek a befogadás és a kontroll között. Ezzel a kormány egyszerre jelenik meg humanitárius és rendfenntartó szereplőként. Ezzel szemben a magyarországi diskurzusokban egymásra épülő, lineáris logika figyelhető meg, amely biztonsági értelmezés felé halad: a migráció válságként és fenyegetésként jelenik meg, amely védekezést és kontrollt igényel.

A német kormány beszédeiben alapvető kiindulópont a segítségnyújtás, amire erkölcsi kötelességként tekintenek. Ezzel ellentétben Magyarország szabályokhoz és kontrollhoz köti a segítséget, a diskurzusokban megjelenik a humanitás témája viszont háttérbe szorul. A biztonsági kérdések a német beszédekben mérsékelten jelennek meg, viszont a magyar kormány párbeszédei ezekre épülnek, a migrációt veszélyként ábrázolva. Jelentős különbség, hogy míg a német diskurzusokban a humanitárius szempontok kapnak központi szerepet, addig a magyar diskurzusban a biztonsági narratíva dominál.

A migránsok megjelenítésében bizonyos hasonlóságok megfigyelhetők: mindkét kormány különbséget tesz a menekültek és a gazdasági bevándorlók között. A német diskurzusban ez a kategorizálás kevésbé hangsúlyos és inkább leíró jellegű, míg a magyar beszédekben gyakran „illegális bevándorlóként” jelennek meg, ami negatív jelentést hordoz.

Az Európai Unió szerepe eltérő módon jelenik meg a két ország parlamenti diskurzusaiban: a német kormány közös európai ügyként kezeli a migrációt, ellentétben a magyar diskurzusokkal, ahol az EU negatív szereplőként jelenik meg. Ez esetben meg kell említeni, hogy Magyarország több kérdésben is szemben áll az EU-val, például a kötelező betelepítési kvóták elutasítása miatt, ami megalapozza ezt a kritikus hangvételt. A felelősségkezelés is eltérően jelenik meg a diskurzusokban: míg Németország nemzetközi együttműködést hangsúlyozza, addig Magyarország a problémát kifelé tolja és a felelősséget áthelyezi más országra vagy szervezetre (Európai Unió, Németország).

Jelentős különbség figyelhető meg a két ország retorikai stílusában is. A német kormány kommunikációja inkább tárgyilagos és megoldásorientált, a magyar kormányra viszont az erősen érzelmi és dramatizáló nyelvezet jellemző.

A migráció, mint probléma eltérő módon jelenik meg a két ország diskurzusában. A német kormány kezelendő, komplex jelenségként festi le, a magyar kormány pedig többdimenziós válságként jellemzi.

Összességében elmondható, hogy a migráció nem egységesen értelmezett jelenség, hanem az adott politikai és társadalmi kontextus is meghatározza. A különbségek hátterében az országok eltérő migrációs szerepe is áll: míg Németország célországként jelenik meg, addig Magyarország tranzitországként érintett, amely alapvetően befolyásolja a migrációhoz való viszonyukat. Úgy gondolom, fontos megjegyezni, hogy a két ország gazdasági helyzete és történelmi tapasztalatai eltérőek, ami szintén hozzájárul a különböző megközelítésekhez.

4. Bűnügyi összevetés

4.1. Németországi bűnügyi statisztikák összevetése a parlamenti diskurzussal

A német parlamenti diskurzusokban megfigyelhető volt, hogy a biztonsági narratíva nem került előtérbe, inkább a humanitárius tényezőkre helyezték a hangsúlyt, viszont úgy vélem releváns, hogy a vizsgált politikai kommunikációban megjelenő állítások mennyiben állnak összhangban Németország hivatalos bűnügyi statisztikájával. A Police Crime Statistics (PCS) 2015-ös jelentéséből[6] dolgozom a német bűnügyi statisztika elemzése során. A statisztika kiemelt figyelmet fordít a migráció kérdésére, és módszertanilag is elkülöníti a bevándorláshoz köthető adatokat a pontosabb elemzés érdekében. A jelentés elkülöníti az „összes bűncselekményt" az „összes bűncselekmény idegenrendészeti jogsértések nélkül" kategóriától (például illegális tartózkodás), mivel a növekedés nagyrészt nem klasszikus bűncselekményből adódott. A számok jelentős emelkedése elsősorban a migrációs hullámhoz kötődő idegenrendészeti szabálysértéseknek köszönhető, amelyet a dokumentum rögzít is. A kimutatás pontosan definiálja, hogy azokat a személyeket tekinti bevándorló gyanúsítottnak, akik menedékkérők, oltalmazottak, kvóta- vagy polgárháborús menekültek, illetve illegálisan tartózkodók. Ez a kategória a „nem német" gyanúsítottak körén belüli kategóriát képez. Illetve kiemelném, hogy a statisztika nem a teljes bűnözést, hanem a regisztrált bűncselekményeket mutatja, amelyet befolyásolhat például feljelentési hajlandóság, rendőri kontroll vagy jogszabályi változások. A jelentés azt is hangsúlyozza, hogy a nem német állampolgárok bűnözési rátáját nehéz összehasonlítani a német állampolgárokéval, mivel a bevándorló gyanúsítottak 85,9%-a férfi volt, és jelentős részük fiatal felnőtt korosztályhoz tartozott, amely

[6] Bundeskriminalamt (2015).

a legaktívabb korosztály bűnözés szempontjából, így ha összemérnék az adatokat, módszertanilag hibás eredményt adna.

2015-ben az összes regisztrált bűncselekmény 6.330.649 eset volt, ami 2014-hez képest 4,1%-os növekedést mutatott, azonban az idegenrendészeti jogsértések nélkül gyakorlatilag stagnált. Fontos megjegyezni, hogy amíg a bűnözés össztömege stagnált, a bevándorló gyanúsítottak aránya köztörvényes bűnözésen belül a 2014-es 3%-ról 7,6%-ra emelkedett, azaz a bevándorló jogállású személyek nagyobb arányban jelentek meg gyanúsítottként bizonyos területeken. Összesen 114.238 bevándorló gyanúsítottat rögzít a statisztika, akiknek körében a leggyakoribb bűncselekménytípusok a lopás, a csalás, a testi sértés, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények és a rablás volt. Az idegenrendészeti törvények elleni bűncselekmények száma 2015-ben 402.741 volt, ami 157,5 százalékos növekedést jelent az előző évhez képest, illetve az illegális belépések száma önmagában 210,2 százalékkal növekedett.

A német kormány tudatosan kerülte a félelemkeltő biztonsági retorikát és inkább a humanitárius felelősségre, valamint a helyzet kontroll alatt tartására helyezte a hangsúlyt. Az adatok alátámasztják a kormány kontroll szükségességéről szóló retorikáját, hiszen a bűncselekmények számának 4,1 százalékos növekedése szinte teljesen a migrációs hullámhoz kapcsolódó idegenrendészeti jogsértésekből fakadt. Ha kivesszük a statisztikából a kifejezetten migrációs vétségeket, akkor láthatjuk, hogy Németországban a bűncselekmények száma stagnált, ugyanakkor a bevándorló gyanúsítottak száma 7,6 százalékra emelkedett. Ez az adat alapot adhatott a kormányzat integrációról szóló kommunikációjának, miszerint nem minden odaérkező illeszkedik be zökkenőmentesen. A PCS statisztika külön kezeli az állambiztonsági bűncselekményeket, így azok nem torzítják a lakossági bűnügyi adatokat. A terrorizmussal kapcsolatos állítások ellenőrzéséhez az Europol 2015-ös jelentését vettem alapul. A jelentés rámutatott arra a valós kockázatra, hogy a terrorista csoportok kihasználhatják a menekültáradatot és a hamis okmányokat az EU-ba való bejutáshoz. Ez az információ inkább a parlamenti diskurzusban a „szükséges ellenőrzések” érveként jelent meg, nem pedig általános félelemkeltésként.[7]

Összességében elmondható, hogy a német kormány parlamenti diskurzusa a humanitárius kötelezettség és a jogi kontroll egyensúlyára épült. Ugyan a regisztrált bűncselekmények száma stagnált a vizsgált időszakot megelőző évhez képest, ugyanakkor az idegenrendészeti szabályok megsértéséhez köthető bűncselekmények száma jelentős, ennek

[7] Europol (2015).; Bundeskriminalamt (2015).

ellenére a német kormány parlamenti diskurzusaiban a biztonsági narratíva nem került előtérbe, és az idegenrendészeti jellegű jogsértések növekedése sem jelent meg központi elemként.

4.2. Magyarországi bűnügyi statisztikák összevetése a parlamenti diskurzussal

A magyar kormány diskurzusaiban a migrációt elsődlegesen biztonsági és határvédelmi problémaként értelmezte, így a bűnügyi statisztikákkal való összevetés releváns. Az elemzésem alapját az Egységes Magyar Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika[8] (ENyÜBS), azon belül a „Regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint" és a „Elkövetők, bűnelkövetők száma az elkövetés helye szerint" adatsorai adták, illetve a Központi Statisztikai Hivatal[9] méréseit használtam. Fontos megjegyezni, hogy ez a statisztika a regisztrált bűncselekményeket tartalmazza, területi bontásban és a Büntető Törvénykönyv szerinti kategóriákat alkalmazza, viszont figyelembe kell venni a torzító tényezőket is, mint például a feljelentési hajlandóság vagy a rendőri aktivitás. Módszertani korlátok is felléptek a magyar statisztika vizsgálása során, mivel az ENyÜBS a „külföldi elkövető" kategóriát nem bontja tovább állampolgárság vagy tartózkodási jogcím (például turista, menekült) szerint, így a statisztika nem teljesen alkalmas a bevándorló személyek bűnözésének elkülönítésére. A magyar rendszer nem közöl úgynevezett „tisztított" adatokat, amelyek levonnák az idegenrendészeti bűncselekményeket a köztörvényes bűnözésből, így a politikai kommunikáció könnyebben összemoshatja a határrendészeti jogsértéseket a köztörvényes bűncselekményekkel.

A regisztrált bűncselekmények összes száma 2014-hez képest országosan 15 százalékkal csökkent, ugyanis míg 2014-ben 329.575 esetet regisztráltak, 2015-ben ez a szám 280.113-ra mérséklődött. A parlamenti beszédek a „veszélyt" hangsúlyozták, viszont a klasszikus bűncselekmények száma szinte minden kategóriában csökkent 2015-ben. A lopás, mint leggyakoribb bűncselekménytípus 141.625-ről 111.446-ra drasztikusan visszaesett, a testi sértésnél is csökkenés tapasztalható (13.498-ról 12.609-re esett). A parlamenti diskurzusban a kormány hangsúlyozza a rendvédelmi szervekre háruló nyomást, viszont, ha megnézzük a hivatalos személy elleni erőszak adatait – amely 1085-ről 969-re csökkent –, javuló tendenciát tapasztalhatunk. A magyar statisztika nem teszi lehetővé a migráció és bűnözés közvetlen vizsgálatát, így a külföldi elkövetők adatsort kell megvizsgáljuk, amely a vizsgált évben 5236 személyre csökkent 5441-ről (lásd 2. ábra). A magyar elkövetők körében is javuló tendencia figyelhető meg, ugyanis 103.033-ról 96.256-ra csökkent (lásd 3. ábra). Azonban felfedezhetünk

[8] Egységes Magyar Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika.
[9] Központi Statisztikai Hivatal (KSH): *Regisztrált bűncselekmények.*; KSH: *Regisztrált bűncselekmények vármegye és régió szerint.*

olyan területet is, ahol a számok igazolják a magyar kormány aggodalmait, hiszen az embercsempészet 2014-es 363 esetszáma megemelkedett 662-re 2015-ben. Megfigyelhető az ENyÜBS statisztikában, hogy 2015-ben jelennek meg a határzárral kapcsolatos bűncselekmények – ami a Büntető Törvénykönyv módosításának köszönhető – például a határzár megrongálása és a határzár tiltott átlépése. Terrorcselekmények elkövetését is rögzíti a statisztika, 2015-ben 3 esetet rögzítettek. A terrorizmussal kapcsolatos biztonsági aggályok a vizsgált időszakban bizonyos mértékig megalapozottnak tekinthetők. A statisztikai adatok mellett az Europol jelentése is rámutat, hogy a migrációs hullám potenciálisan kihasználható lehet terrorista csoportok számára a bejutás megkönnyítése érdekében. Az esetek alacsony száma miatt nem tekinthetők általános tendenciának, így a terrorizmus és migráció közötti kapcsolat inkább feltételezhető, mintsem konkrét összefüggésként értelmezhető.[10]

Összességében elmondható, hogy a magyar kormány parlamenti diskurzusaiban a migráció elsősorban biztonsági problémaként jelent meg, azonban a bűnügyi statisztikák ezt csak részben támasztják alá. A regisztrált bűncselekmények száma 2015-ben összességében csökkent, illetve a klasszikus köztörvényes bűncselekmények többségében is mérséklődés volt megfigyelhető. Ugyanakkor bizonyos területeken, különösen az embercsempészet esetében növekedés történt, amely részben igazolhatja a határvédelemmel kapcsolatos kormányzati erőteljes kommunikációt. Átfogóan megállapítható, hogy a parlamenti diskurzus és a statisztikai adatok között csak részleges összhang figyelhető meg.

5. Következtetések

Összességében elmondhatjuk, hogy a migráció egy rendkívül összetett jelenség, amelyet sok tényező befolyásol, például történelmi múlt, az ország földrajzi elhelyezkedése vagy a gazdasági helyzete. A kutatásom során megfogalmazott hipotézisek közül valamennyi beigazolódott, viszont jelentős eltérések is megfigyelhetőek.

Az első három hipotézis beigazolódott, hiszen a Fidesz-KDNP és a CDU/CSU eltérő értelmezési keretben jelenítette meg a migrációt, előbbi elsősorban biztonsági, utóbbi inkább humanitárius megközelítést alkalmazott. A magyar diskurzusokban dominánsan jelenik meg a biztonsági narratíva és a határvédelem, míg a német parlamenti beszédekben a humanitárius szempontok és az integráció kerültek előtérbe.

[10] KSH: *Regisztrált bűncselekmények;* KSH: *Regisztrált bűncselekmények vármegye és régió szerint;* Europol (2015).

A negyedik hipotézis ugyanakkor, nem igazolódott be, mivel a vizsgált parlamenti diskurzusokban a migráció és a bűnözés kapcsolata nem konkrét bűncselekményeken vagy egyedi eseményeken keresztül jelenik meg, hanem általános biztonsági kockázatként kerül megfogalmazásra.

A kutatás ötödik hipotézis is csak részben igazolódott be: magyarországi parlamenti diskurzusban a biztonsági narratíva domináns, míg a német diskurzusban ez a háttérbe szorult a humanitárius keret mellett.

Végül, a hatodik hipotézist sem igazolják az elemzés eredményei. Németországban ugyan a regisztrált bűncselekmények száma stagnált a vizsgált időszakot megelőző évhez képest, ugyanakkor az idegenrendészeti szabályok megsértéséhez köthető bűncselekmények száma jelentős, 157,5 százalékos növekedést mutatott. Ennek ellenére a német kormány parlamenti diskurzusaiban a biztonsági narratíva nem került előtérbe. Magyarország esetében megfigyelhető, hogy a regisztrált esetek száma 15 százalékkal csökkent, illetve a klasszikus bűncselekmények esetszámai is csökkenő tendenciát mutattak. A parlamenti diskurzusokban ugyanakkor erőteljesen jelenik meg a biztonsági narratíva, valamint a védelem és kontroll szükségességének hangsúlyozása. Mindezek alapján megállapítható, hogy a politikai kommunikáció és a bűnügyi statisztikák között egyik esetben sem mutatható ki egyértelmű összhang. Míg Németország esetében a statisztikai változásokhoz képest visszafogottabb biztonsági retorika figyelhető meg, addig Magyarországon a diskurzus a statisztikákhoz képest hangsúlyosabb biztonsági narratívát alkalmaz.

Felhasznált irodalom

Bundeskriminalamt (2015): *Police Crime Statistics 2015*.
Online: https://www.bka.de/EN/CurrentInformation/Statistics/PoliceCrimeStatistics/2015/pcs2015_node.html

Deutscher Bundestag.
Online: https://www.bundestag.de/mediathek/plenarsitzungen

Egységes Magyar Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika.
Online: https://bsr.bm.hu/Document

Europol (2015): *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015*.
Online: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/p_europol_tsat15_09jun15_low-rev.pdf

Központi Statisztikai Hivatal: *Regisztrált bűncselekmények vármegye és régió szerint.* Online: https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0008.html

Központi Statisztikai Hivatal: *Regisztrált bűncselekmények.* Online: https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0003.html

ÜVEGES István – RING Orsolya (2022): *A CLARIN ParlaMint magyar korpusza*. In: BEREND Gábor – GOSZTOLYA Gábor – VINCZE Veronika (szerk.): *XVIII. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia: MSZNY 2022*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem, Informatikai Intézet. 491–503.

Forrásjegyzék

Deutscher Bundestag. 2015.09.09-i ülésnap jegyzőkönyve. 120. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18120.pdf#P.11603

Deutscher Bundestag. 2015.09.10-i ülésnap jegyzőkönyve. 121. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18121.pdf#P.11701

Deutscher Bundestag. 2015.09.11-i ülésnap jegyzőkönyve. 122. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18122.pdf#P.11815

Deutscher Bundestag. 2015.09.23-i ülésnap jegyzőkönyve. 123. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18123.pdf#P.11883

Deutscher Bundestag. 2015.09.24-i ülésnap jegyzőkönyve. 124. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18124.pdf#P.11943

Deutscher Bundestag. 2015.09.25-i ülésnap jegyzőkönyve. 125. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18125.pdf#P.12121

Deutscher Bundestag. 2015.09.30-i ülésnap jegyzőkönyve. 126. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18126.pdf#P.12209

Deutscher Bundestag. 2015.10.01-i ülésnap jegyzőkönyve. 127. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18127.pdf#P.12267

Deutscher Bundestag. 2015.10.02-i ülésnap jegyzőkönyve. 128. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18128.pdf#P.12423

Deutscher Bundestag. 2015.10.14-i ülésnap jegyzőkönyve. 129. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18129.pdf#P.12501

Deutscher Bundestag. 2015.10.15-i ülésnap jegyzőkönyve. 130. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18130.pdf#P.12553

Deutscher Bundestag. 2015.10.16-i ülésnap jegyzőkönyve. 131. ülésnap. Online: https://dserver.bundestag.de/btp/18/18131.pdf#P.12761

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.03-i ülésnap jegyzőkönyve. 1. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/2015.09.03+napl%C3%B3/c4ed4ad8-a263-416e-8700-12c1aff3a7ce

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.04-i ülésnap jegyzőkönyve. 2. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/2015.09.04+napl%C3%B3/ab7d60c8-f769-48d5-8de9-a1a25326d436

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.21-i ülésnap jegyzőkönyve. 1. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/2015.09.21.+napl%C3%B3/077af232-5782-4653-a36f-ee75ae4b6959

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.22-i ülésnap jegyzőkönyve. 2. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny150922+napl%C3%B3/14f6ed13-123b-4e43-b402-7f019efe3e21

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.28-i ülésnap jegyzőkönyve. 3. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny150928/eaad3f44-8cb1-4160-adf5-60100997db22

Magyarország Országgyűlése. 2015.09.29-i ülésnap jegyzőkönyve. 4. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny150929+napl%C3%B3/20e8c0a5-fe79-4ecc-9801-993a2e362b4d

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.06-i ülésnap jegyzőkönyve. 5. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151006/58053f60-446f-48ee-b660-85bb7c5725b1

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.07-i ülésnap jegyzőkönyve. 6. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151007/aee1518d-2d97-4ea5-b717-c083738f854e

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.08-i ülésnap jegyzőkönyve. 7. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151008/b4294fac-95de-406f-8b5d-bb14130ca4d4

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.12-i ülésnap jegyzőkönyve. 8. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151012/a9652887-b9bf-4348-a797-61b3d6c209af

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.19-i ülésnap jegyzőkönyve. 9. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151019/c453d616-780b-4631-aaae-579250da1d3d

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.20-i ülésnap jegyzőkönyve. 10. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151020/26aa7207-1e6a-4eb4-ba85-21b733edc14d

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.21-i ülésnap jegyzőkönyve. 11. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151021/9ad8e7df-98a8-4f45-a000-06ba6f14d2ac

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.22-i ülésnap jegyzőkönyve. 12. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151022/9ed8dd30-c58b-4027-89c8-cedc607d38dc

Magyarország Országgyűlése. 2015.10.26-i ülésnap jegyzőkönyve. 13. ülésnap. Online: https://www.parlament.hu/documents/10181/56618/ny151026/212f7f62-b88e-4ddf-915c-dc9f44697239

Buzás Bojta: A belső biztonság és az európai stratégiai autonómia kapcsolata, a ProtectEU

A transzatlanti biztonsági architektúra napjainkban számos tényező következtében átalakuláson megy keresztül. A csökkenő amerikai szerepvállalás és az erre adott európai reakciók átalakítják a korábban kialakult struktúrákat, az így kialakult feszültséget pedig fokozza, hogy új fenyegetések erősödtek meg, amelyek újra megvilágították az intézményi és technológiai hiányosságait az európai közösségnek.

A külső és a belső biztonság szorosabb összekapcsolódásával mindez azt is jelenti, hogy az Európai Unió belső biztonsági stratégiája is ezen törésvonalak metszetébe került. A tanulmány célja ebből kifolyólag, hogy röviden áttekintse, a transzatlanti együttműködés és az európai stratégiai autonómia összefüggései milyen szerepet töltenek be a *ProtectEU* célkitűzéseiben és sikerességében, valamint, hogy a stratégia hogyan alakíthatja ezen folyamatokat, miként pótolhatja a hiányosságokat.

1. Az európai biztonsági környezet átalakulása

A geopolitikai események megváltoztatták a biztonsági prioritásokat az Európai Unióban, és ezzel kikényszerítve a mögöttes szemlélet újragondolását is. Ez a változás számos tényező által hajtott, fokozatos és egymást erősítő folyamat eredménye, amelyekben meghatározó a nagyhatalmi versengés kiéleződése és ezzel összefüggésben a transzatlanti kapcsolat megrendülése, valamint a technológiai és társadalmi kihívások megerősödése.

Kína gazdasági és katonai expanziója magával vonta az Egyesült Államok figyelmének csökkenését az európai térségről, amely biztonságának garanciáját nagymértékben rá támaszkodva biztosította az elmúlt évtizedekben. A távolodási folyamat az elmúlt 10 évben felgyorsult és ennek következtében felértékelődött annak jelentősége, hogy az európai országok milyen mértékben képesek önmagukban szavatolni a biztonságukat. Részben ezzel összefüggésben, az EU-s tagországok összesített védelmi kiadásai 2020–2025 között megközelítőleg 63 százalékkal növekedtek.[1] Az eszközbeszerzések aránya megnövekedett az összesített beszerzésekben, amelyet elsőként az Egyesült Államokból származó import tudott fedezni,[2] majd 2023-as és 2024-es évektől az új szerződéseknél megnőtt az európai

[1] Európai Unió Tanácsa (2026).
[2] SIPRI (2026b).

megrendelések aránya, a lehetséges területek jelentős részén kiváltva az amerikai technológiát.[3] A saját gyártási képesség jelentőségének megnövekedésével ismételten fontossá vált az ellátási láncok rövidítésének és a függőségek csökkentésének kérdése, köztük olyan területeken, mint a digitális infrastruktúrák és az űralapú szolgáltatások. A biztonság megvédéséért tett erőfeszítések bővülése ezzel pedig újra aktualizálta az európai stratégiai autonómia kérdéskörét, annak megvalósíthatóságát és a transzatlanti kapcsolatokra gyakorolt hatását. Mindezek alapjaiban kérdőjelezik meg az Egyesült Államok vezetett NATO-modelljének jövőbeni szerepét.

Az európai újrafegyverkezés időszakában a hagyományos elrettentési és védekezési logika mellett egyre hangsúlyosabbá vált a társadalmi reziliencia szerepe is, hiszen a geopolitikai változások következtében egyre inkább elmosódik a határ a külső és a belső biztonsági fenyegetések között. Erre adott reakcióként a külső és belső biztonság összekapcsolásának szükségességére is felhívta a figyelmet a 2024-ben Sauli Niinistö volt finn elnök által készített „*Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness"* - jelentés is, miközben rámutatott az Európai Unió korlátjaira az ilyen jellegű veszélyekre való reagálásában.[4] Mindez összhangban áll a 2024. december 16-i tanácsi következtetésekkel, amelyek kifejezetten sürgetik a közös kül- és biztonságpolitika és a bel- és igazságügyi együttműködés hatékonyabb összekapcsolását.[5]

A határvonalak elmosódására jó példa a szervezett bűnözői hálózatok térhódítása, amelyek – ahogyan a 2025. évi EU-SOCTA rámutatott – egyre gyakrabban proxyiként kerülnek felhasználásra harmadik országok külpolitikai érdekei mentén.[6] A geopolitikai válságokkal összefüggésben a hagyományos célpontjaik mellett terjednek a kritikus infrastruktúrát, valamint kormányokat érintő támadások is. Tevékenységük egyre jobban a határok nélküli online térbe helyeződik át, ahol a párhuzamos pénzügyi rendszerek elterjedése segíti a támogatásukat, miközben AI-t használva online toborzást folytatnak, valamint a geopolitikai eseményekből származó narratívákat terjesztik**.** Részben ehhez köthetően, veszélyt jelent a migráció fegyverként való alkalmazása destabilizációs célzattal, az új *ProtectEU*-ban megjelölten, kiemelten Oroszország és Belarusz irányából. A pilóta nélküli légi járművek, elsősorban UAV-kal elkövetett cselekmények, mint a 2025-ös koppenhágai repülőtér körüli

[3] IFW KIEL (2025). 30.
[4] Európai Bizottság (2024). 113.
[5] Európai Unió Tanácsa (2024).
[6] Europol (2025).

események[7] pedig talán az egyik legszéleskörűbben ismert példái a külső és a belső fenyegetések összekapcsolódásának.

A belső és külső biztonság közötti határvonalak elmosódása egyben megnehezíti az euroatlanti intézmények keretek között történő reagálást, hiszen felszínre hozza az EU és a NATO közötti együttműködésnek a két szervezet eltérő történeti fejlődéséből, hatásköreiből és feladataiból származó korlátait. Ezzel összefüggésben a *ProtectEU* több olyan területet érint, amelyek a két szervezet határterületein helyezkednek el.

2. Az EU–NATO együttműködés fejlődése és kihívásai

Az összeurópai próbálkozások (lásd EVK) kudarcai után az európai védelmi integráció elsősorban transzatlanti keretekben valósult meg, és részben ennek következtében a szerepkörök elkülönültek a két szervezet között. A hidegháború lezárultát követően ez a munkamegosztás fokozatosan átalakult, ahogyan a feladatkörök kiszélesedtek mind a NATO (például békefenntartással összekötött államépítés) valamint a globális környezetben nagyobb szerepet vállaló Európai Unió számára, amelyhez a „hard power" részeként a katonai erő is elengedhetetlenné vált volna. A helyzetet tovább bonyolította, hogy az 1990-es évektől 2014-ig fokozatosan csökkentek az európai védelmi kiadások, amely fokozta a térség Egyesült Államokra való ráutaltságát.[8] Ebből a tekintetből is kiemelten meghatározónak számítanak a 2014-es ukrajnai események, amelyek biztonságpolitikai fordulatot eredményeztek Európában, megnövelték újra a területvédelem és ezzel a NATO jelentőségét. Ez rövid távon a két szervezet közötti együttműködés fokozódását hozta el, miközben a minszki tárgyalások kudarcai és az Egyesült Államokban végbement politikai változások következményeiként kezdeményezések történtek a stratégiai autonómia bővítésére is. Ez a kettősség a 2016-os *Európai Unió Globális Stratégiájában* (EUGS)[9] is megjelent, ahol először vezették be a stratégiai autonómiát, mint célkitűzést, miközben következetesen hangsúlyozza a NATO-EU együttműködés fontosságát és a munkamegosztás jelentőségét.[10] Ez utóbbi megjelenik a szóhasználatban is, ahol a védelemre NATO kontextusban a „defence", az Európai Unióval összefüggésben pedig a „protect" kifejezést használja, utalva a két szervezet eltérő megközelítéseire. Az együttműködés kereteit a 2016-os, 2018-as és 2023-as közös nyilatkozatok folyamatosan bővítették, kiterjedve

[7] BBC (2025).
[8] SIPRI (2026a).
[9] European Union Global Strategy.
[10] EEAS (2017). 7.

olyan, újnak számító területekre, mint védelmi beszerzések, hibrid fenyegetések elleni fellépések (lásd Hybrid COE[11]), kritikus infrastruktúra védelme.

A közös európai külpolitikai irányvonal, valamint az EU–NATO közötti jövőbeni együttműködések megalapozására jött létre és került elfogadásra 2022 márciusában a Stratégiai Iránytű, amely kijelentette, hogy a két szervezet kéz a kézben fog dolgozni a jövőben. Ez később a 2023-as közös nyilatkozatban is megerősítésre került. Mindazonáltal már magában a Stratégiai Iránytűben is vannak olyan részek, amelyek mutatják, hogy a jövőbeni együttműködés során az olyan kérdésekre, mint a párhuzamos struktúrák kialakulásának és a kettős finanszírozásnak a kockázatára továbbra sem sikerült átfogó választ találni. Közvetlen példa erre, az Iránytűben megtalálható az EU Gyors Bevetési Kapacitásának (RDC)[12] a létrehozására való tervezetet, amely 2025 májusáig meg is valósult, elérve a műveleti bevethetőséget.[13] Elsősorban kisebb tagállamok számára kihívást jelenthet, hogy ezzel párhuzamosan kellene teljesíteni a hozzájárulást a 2022-es madridi NATO csúcson bejelentett növelését a Szövetségi Készültségi Erőknek (ARF).[14] Habár utóbbinak a meghatározó részét jelenleg olyan nagy tagállamok adják, mint Olaszország, Spanyolország, Franciaország, Egyesült Királyság és Törökország, a feszültség továbbra is kiéleződhet.[15]

A hosszútávú együttműködés kihívásai mellett számos példa van arra, hogy az együttműködés adott kihívásra reagálva megerősödik és kibővül. Esettanulmány jelleggel ennek egyik konkrét illusztrációja a tenger alatti kritikus infrastruktúrák védelme:

Habár a tenger alatti kritikus infrastruktúra védelme önmagában nem újszerű feladat, a nagyhatalmi versengés kiéleződése kiemelten fontossá tette azt. A transzatlanti szövetség európai oldalát ez a Balti-tenger térségében érintette kiemelten, elsősorban az orosz-ukrán háború kirobbanását követően. Mindezek a támadások közvetlen károkozás mellett számos szakértő szerint részesei az orosz eszkalációmenedzsmentnek a hibrid hadviselés keretében.[16] Megvédésükben kihívást jelent, hogy ezen infrastruktúrák sokszor mind jogi (magántulajdonban vannak, több ország területén átmennek) mind operatív szempontból is (rossz víz alatti látási viszonyok, erős áramlás) összetett környezetben helyezkednek el, amelyeknek a védelme így megköveteli a két szervezet fokozott együttműködését. Ennek hiánya volt megtapasztalható a 2022-ben, amelynek közvetlen következménye lett az *„EU–*

[11] European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats: Hibrid Fenyegetések Elleni Küzdelem Európai Kiválósági Központja.
[12] EU Rapid Deployment Capacity.
[13] EEAS (2025).
[14] Allied Reaction Force.
[15] Bundeswehr (2026).
[16] RUSI (2023).

NATO Task Force on the Resilience of Critical Infrastructure" munkacsoport létrehozása, majd közös jelentés készítése. Ez utóbbi a szakértői ajánlásokban többek között kiemeli, hogy fokozni kell a szakértői párbeszédet, valamint a tapasztalatcserét a felek között, a kritikus infrastruktúra ellenállóképességét figyelembe kell venni a közös gyakorlatok során, továbbá szorgalmazza a magánszektor bevonását a védelembe.[17] Ezen pontok a ProtectEU-ban is visszaköszönnek a későbbiekben. A feladat összetettsége kényszerítette országokat az együttműködés fokozására, elsősorban a közös tengeri helyzetkép létrehozására, amelyben mind az EU (elsősorban az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség, az EMSA[18]) mind a NATO-nak szerep jutott. Ehhez kapcsolódóan további lépés volt 2023-ban a *Critical Undersea Infrastructure Coordination Cell*[19] elindítása, majd a vilniusi csúcson *Maritime Centre for the Security of Critical Underwater Infrastructure* (NMCSCUI)[20] létrehozása a NATO oldaláról, valamint szabályozási keret megalkotásaként az EU felülvizsgálta a *Maritime Security Strategy*-t, valamint a Bizottság megalkotta *EU Action Plan on Cable Security.* Szorosan kapcsolódva a víz alatti infrastruktúra védelméhez, a kikötők és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra védelme és fejlesztése, amely a katonai mobilitás fejlesztésével a NATO-EU későbbi együttműködés egyik legmeghatározóbb pontja lett. Az EU által 2017-ben létrehozott PESCO keretében elindított gyakran „katonai Schengen" -nek nevezett projekt célja a csapatok és felszerelés hatékony átcsoportosításának elősegítése. Mindebben a szabályozási, átfogó keretrendszer megalkotásával (lásd EMERS)[21] és finanszírozási oldalról van szerepe az EU-nak, míg a NATO a katonai logisztika oldaláról tölt be tervező-szervező feladatot.

Miközben tehát a két szervezet a meglévő különbségei ellenére, ahogyan a múltban is, napjainkban is aktívan válaszol a felmerülő új biztonsági kihívásokra és kialakítják az együttműködés kereteit, strukturális oldalról a transzatlanti kapcsolatok átalakulása továbbra is meghatározó kérdéskör maradt. Mindezt jelentősen bonyolítja, hogy az ezen kihívásokra adott európai reakció, az európai stratégiai autonómia annak ellenére, hogy már európai uniós stratégiák hosszútávú célkitűzése lett, folyamatos változáson megy keresztül, és nincsen átfogó konszenzus az értelmezésében és annak elérésében. Ez nemcsak a szervezetek közötti együttműködést nehezíti meg, hanem magukat a szervezeteket is gyengíti.

[17] NATO (2023). 9.
[18] European Maritime Safety Agency.
[19] NATO CUICC: NATO Kritikus Tenger Alatti Infrastruktúra Koordinációs Sejt
[20] NATO Kritikus Víz Alatti Infrastruktúra Biztonságáért Felelős Tengerészeti Központ.
[21] Európai Bizottság (2026a).

3. Az európai stratégiai autonómia értelmezési vitái

Miközben tehát újfajta kihívásokra és fenyegetésekre kell válaszolnia a NATO-EU együttműködésnek, az európai stratégiai autonómia körüli általános dilemmák továbbra is érvényesek maradtak, és amelyeket most az európai védelmi integráció dinamikája tovább feszít.

Az európai stratégiai autonómia bővítésével kapcsolatban meghatározó alapprobléma, hogy napjainkban az Európai Uniónak nincs egységes fogalma annak meghatározására, miközben az értelmezését a különböző események jelentősen formálták és így számtalan réteg rakódott rá. A krími és a kelet-ukrajnai válság hatására 2013 és 2016 között elsősorban önvédelmi összefüggésben használták, majd 2017-2019 között a minszki tárgyalások sikertelensége és az első Trump-ciklus következményeként a hangsúly fokozatosan az önálló cselekvőképesség erősítésére helyeződött át. Az ellátási láncok sérülékenysége megmutatkozott a koronavírus-járvány során, ekkor az ellátásbiztonság fokozása és a gazdasági függőségek mérséklése került előtérbe. 2022. február 24-ét követően a stratégiai autonómia értelmezésében ismét a védelmi dimenzió vált meghatározóvá, miközben a korábban megjelent prioritások továbbra is fontos szerepet töltenek be.[22]

Ezenfelül az olyan jellegű törésvonalak, mint a keleti és nyugati, valamint az északi és déli tagállamok közötti, valamint az Egyesült Államok jövőbeni szerepét illető megosztottságok továbbra is meghatározóak. A védelmi kiadások és a katonai képességek jelentőségének megugrásával összefüggésben a nagyobb fiskális mozgásterű északi tagállamok megközelítése erősödött meg,[23] miközben a kihívások közül több is (például migráció) kiemelten érinti a déli tagországokat. A tapasztalatok továbbá arra is rámutatnak, hogy az európai stratégiai autonómiát nem lehet kizárólag EU-s keretek között értelmezni, hiszen az olyan kulcsállamokat zárna ki, mint az Egyesült Királyság, Törökország, valamint Ukrajna. Ez azt jelenti, hogy miközben a kihívások komplex jelleget öltenek, a már egyértelműen célként kitűzött stratégiai autonómia értelmezési keretei is minden korábbinál átfogóbbak lettek, teljes egyetértés pedig továbbra sem jött létre. Ez jelentős hatást gyakorol az európai országok közötti együttműködésre és az ezeknek erősítésére létrejött kezdeményezésekre, ahol részben az egységes fogalom hiányának következtében jelentősen megnehezül a közös fellépés.

Az egységes fogalom hiánya miatt a továbbiakban az EUGS által 2016-ban megalapozott, majd a 2019-es *Franke-Varma: Independence Play: Europe's Pursuit of*

[22] European Parliamentary Research Service (2022).
[23] ECFR (2025).

Strategic Autonomy ECFR elemzésben bevezetett hármas tipológiát alkalmazom a ProtectEU-val összefüggésben, amely megkülönböztet döntéshozatali, a cselekvési, valamint az információs stratégiai autonómiát.[24]

A technológiai hiányosságok és a közösen értelmezett stratégiai autonómia fogalmának hiánya meghatározóan hozzájárulnak az európai védelmi integráció alakulására jellemző „ingamozgás" kialakulásához. A közös fellépés iránti igény rendszeresen ütközik a tagállami érdekek és prioritások különbségeibe, ami lassítja a döntéshozatalt. Ennek következtében időről időre kisebb, rugalmasabb együttműködési formák és koalíciók jelennek meg, amelyek gyorsabban képesek reagálni az aktuális kihívásokra (például a Coalition of the Willing létrejötte, a Weimari háromszög megerősödése, valamint akár a különböző fegyverszállítási koalíciók Ukrajna támogatása során). Mindezek sokszor évekkel járnak az uniós döntéshozatal előtt, és nem európai uniós tagállamokat is bevonnak, tovább csökkentve az EU, mint politikai egység mozgásterét. A későbbiekben a fenyegetések növekvő komplexitása és mértéke ugyanakkor ismételten a szorosabb európai koordináció irányába tereli a tagállamokat, amely a közös stratégiák és kezdeményezések létrejöttét eredményezi, amelyre példa lehet a korábbiakból a PESCO[25], napjainkból pedig az Európai Védelmi Ipari Stratégia (EDIS)[26] létrejötte.

Ebbe a folyamatba illeszkedik *a Rearm Europe Plan / Readiness 2030*, amely elsősorban a külső védelem és a katonai képességek fejlesztésére fókuszál, az *EU Preparedness,* amely a társadalmi ellenállóképesség növelését helyezi előtérbe, valamint *a ProtectEU* amely a belső biztonság megerősítését célozzák. Az átfogó stratégiák létrejötte mérsékelheti az ingamozgás hatásait és csökkenthetik a kisebb koalíciók létjogosultságát és ezzel alapvetően erősíthetik az EU-t és a NATO-t és így a szervezetek közötti együttműködést.

4. Paradigmaváltás a belbiztonságban

A 2025. április 1-jén előterjesztett *ProtectEU* részben a korábban ismertetett kihívásra válaszol, miközben a korábbi belbiztonsági stratégiákhoz képest paradigmaváltást képvisel, és számtalan olyan intézményi és technológiai fejlesztést vezet be, amit az európai uniós közösségnek pótolnia kell a biztonságának megőrzése, valamint autonómiájának bővítésének érdekében.

[24] FRANKE – VARMA (2019).
[25] Permanent Structured Cooperation: Állandó Strukturált Együttműködés.
[26] European Defence Industrial Strategy.

Ennek elérése érdekében három fő elvre épít:

Az első elv a belső biztonsági stratégia legnagyobb újításaként a hibrid fenyegetésekre válaszul kiterjeszti a megközelítés társadalom egészére. A whole-of-society[27] keretében az állami szereplőkön kívül az üzleti-tudományos világra és a civil társadalomra is.[28] Ez egy elsősorban a rezilienciára épülő biztonsági modell felé történő elmozdulást jelent, amely összhangban van a NATO 2022-es Stratégiai Koncepciójában megjelenő ellenállóképességet hangsúlyozó szemléletével is.[29] A megközelítés megjelent már a 2022. június 22-ei tanácsi következtetésben is, ahol kiemelte, hogy az egész társadalmat és kormányzati szerveket be kell vonni a védekezésbe, továbbá, hogy a kritikusan fontos szereplőknek saját erőfeszítéseket kell tenniük biztonságuk és ellenállóképességük fokozásának érdekében.[30]

Ezen átfogó megközelítés az Európai Unió részéről a külső fenyegetésekre való reakcióként a *ProtectEU*-val megközelítőleg egy időben elfogadott *Readiness 2030* stratégia keretében is megjelenik, amely már az alapoktól egységes keretbe szervezi be a képességeket, a gyártástól egészen hadrafoghatóságig. Természetesen az utóbbi egy jóval kisebb léptékű, összességében centralizáltabb hálózat, azonban az alapvető logika az, hogy az Európai Unió intézményrendszerén keresztül kísérel meg egy korábban töredezett hálózatot egységes keretbe szervezni, átfogó választ adva a kihívásokra és fenyegetésekre hasonló. A két stratégiában megfogalmazott szükséges technológiák hiányosságainak pótlásával párhuzamosan így a külső és belső biztonság megerősítés iránti törekvések összeérnek, amelyre a fenti stratégiák is rámutatnak. A *ProtectEU* a belső biztonság oldaláról megállapítja, hogy az új kihívások eredményeképpen a belső és külső biztonság szorosan összefonódott. Mindez azt is jelenti, hogy a *ProtectEU* – miközben természetesen elsősorban a belső biztonsági stratégia – szorosan összekapcsolódik az egyéb európai uniós védelmi együttműködések ingamozgásával. A külső és belső biztonság megvédéséért tett lépések összeérése egy optimista forgatókönyv szerint hosszú távon már hatékonyabb együttműködést teremthet meg az Európai Unión belül egy általánosabb közös irányvonal meghatározásával, amelyek már csökkenthetik az ad-hoc koalíciók jelentőségét. Az átfogó megközelítés azonban mindig magában hordozza a tagállamok mögött lemaradó döntéshozatal kockázatát is, amely pedig megerősítheti a korlátozott tagságú és célú együttműködések létjogosultságát. A korábbiakban leírt ingamozgás

[27] A társadalom egészére kiterjedő.
[28] SZABÓ–RÉMAI (2026). 1.
[29] NATO (2022).
[30] Európai Unió Tanácsa (2022).

tehát közvetlenül érintheti a *ProtectEU* sikerességét, ráadásul a hibrid fenyegetésekre adott válaszok eredményeképpen a dinamika komplexitása is növekedett.

A fentiekhez kapcsolódóan a második elv összekapcsolja a tagállami szereplőket a biztonsági megfontolások összes intézménybe való bevezetésével és bővíti a szerepköröket. Már a Niinistö-jelentés is kiemelte a különböző intézményi szereplők közötti együttműködés összehangolásának fontosságát.[31] Ennek része az Egységes Hírszerzési Elemzői Kapacitás (SIAC)[32] megerősítése, az Europol mandátumának bővítése, Frontex állományának növelése, valamint a rugalmasabb és ellenállóbb kommunikációs rendszerek kiépítése. Az Europol megerősítése és operatív ügynökséggé alakítása 2026-ig nem valósult meg, elsősorban a tagállamok szuverenitásával és saját felelősségével kapcsolatos viták következményeként.[33]

A SIAC bővítése egyben az EEAS megerősítését is jelenti, ami elmozdulást is jelent a globálisan további szerepeket vállaló EU irányába, amely mind a külső határain lévő országokkal mind távolabbi szereplőkkel törekszik az együttműködés fokozására. Mindez összekapcsolható a napjainkban terjedő nyitott stratégiai autonómia megközelítéssel, melynek keretében az EU fenntartja és bővíti együttműködéseit, miközben folyamatosan csökkenti a függőségeit és növeli a saját rezilienciáját.[34] A megközelítés eredetileg ipar- és versenypolitikai összefüggésben került be a köztudatba, mára már kiterjedt a többi szakpolitikára is. Az együttműködések fokozása a partnerországokkal például az EMPACT-ban való részvételben, a harmadik országokkal való információcsere fokozása az ellátási láncokat figyelő riasztási mechanizmus létrehozása mind ennek a megközelítésének a térnyerését mutatják a bezárkózást preferáló megközelítésekkel szemben.

A harmadik elv jelentős forrásbővítést irányoz elő, amelyhez az első pillérhez kapcsolódóan a magántőkét is bevonta, utóbbinak a jelentősége a kiadások bővülésével párhuzamosan megnövekedett. Az intézményi kiadások mellett a magántőke elsősorban a stratégiában is megfogalmazott új technológiák bevezetéséhez szükséges védelmi vállalatok létrejöttében és növekedésében nyújthat segítséget. A finanszírozási problémák és a magántőke hiánya egy a már régóta húzódó hiányossága volt a védelmi struktúrának, amelyet már több jelentés is kiemelt, köztük a Mario Draghi-hoz köthető *„The future of European competitiveness”* is.[35] Számottevő problémák közé tartozott a finanszírozási szabályok és az

[31] Európai Bizottság (2024).
[32] Single Intelligence Analysis Capacity.
[33] RÉMAI–SZABÓ (2026). 9.
[34] lásd: TOCCI (2021). 8.
[35] DRAGHI (2024). 161.

ESG (Environmental, Social, Governance) keretrendszer eredményeképpen megfontolások eredményéként kockázatkerülő megfontolások kerültek előtérbe hitelfelvételeknél.[36]

5. A technológiai hiányosságok pótlása és ennek hatásai

Az Egyesült Államok biztonsági garanciáira való támaszkodás később már öngerjesztő módon a saját védelmi képességek leépítéséhez vezetett az európai térségben, ami technológiai függőségeket eredményezett, különösen, hogy tagországok között és a tagországokon belül is töredezett európai védelmi iparok több területen nem tudták felvenni a versenyt a centralizáltabb az amerikai védelmi iparral.[37] A *ProtectEU* által megfogalmazott új technológiák, illetve rendszerek közül számos ezekhez a területekhez tartozik, amelyek közül kiemelkedik az űripar jelentősége. Az európai védelmi iparból származó közelmúltbeli tapasztalatok szerint a biztonságukat fenyegető technológiai hiányosságokra a tagállamok különösen élesen reagálnak, és gyakran kisebb léptékű koalíciókkal igyekeznek sürgősen pótolni azokat. Közeli példa erre a *ProtectEU*-val megközelítőleg egy időben elfogadott már említett Readiness 2030 stratégia, amelyben a kiemelt európai kezdeményezések közül az „Európai légvédelmi pajzs" esetében jelentős kihívás, hogy a már meglévő és működő kisebb léptékű koalíciók térnyerése, amely mögött a közös döntéshozatal évekkel maradt el.[38] A példa azért is lehet fontos, mert több, a *ProtectEU*-ban megfogalmazott technológiai hiányosságra a Readiness 2030-ban létrejött kezdeményezés hoz megoldást (lásd az „Európai űrpajzsot", amely részben az IRIS², GOVSATCOM[39] programokat fogja össze), így a két kezdeményezés sikeressége közvetlenül összefügg egymással.[40] Az IRIS² a második pontban megállapított hiányosságát pótolja az Európai Uniónak, hiánya az Ukrajna támogatásával összefüggésben élesen megmutatkozott, amikor az amerikai Starlink, illetve Starshield rendszerek elérhetetlenné váltak. Andrius Kubilius, az Európai Bizottság védelmi biztosa szerint[41] az európai műholdrendszer 2029-től lesz alkalmazható és a létrejötte után fontos része lesz a

[36] DRAGHI (2024). 161.
[37] CSIS (2022).
[38] lásd: European Sky Shield Initiative- ESSI példája, ahol 24 tagállam vesz benne részt, köztük nem EU-s országok, (Törökország, Egyesült Királyság miközben kimaradnak kulcsállamok (például Franciaország, Olaszország). A beszerzésekben meghatározóak a nem-európai gyártók és eszközeik, és elsősorban a képességek pótlására koncentrál az ellátási függetlenséggel szemben.
[39] Infrastructure for Resilience, Interconnection & Security by Satellites: Műholdas infrastruktúra a rezilienciáért, összekapcsoltságért és biztonságért; EU Governmental Satellite Communications: EU kormányzati műholdas kommunikáció.
[40] Európai Bizottság (2025). 9.
[41] Európai Bizottság (2026b).

ProtectEU-ban megfogalmazott Európai Unió Kritikus Kommunikációs Rendszer (EUCCS)[42] megvalósulásában és kiterjesztésében.

Természetesen a belső biztonság fokozásában elengedhetetlen szerepe van a technológiai hiányosságok pótlásának, viszont a közös technológiai fejlesztés többlethatást gyakorolhat az európai biztonsági struktúrára. A közös űrtechnológiai képességek bővítésére tett lépések az összetettségük és a tőkeintenzitásuk következtében erősítik az integrációs folyamatokat. A közeljövő kérdése lehet, hogy a számos közösen elfogadott stratégia (*Readiness 2030*, *ProtectEU*) által célként kitűzött IRIS² megvalósulása „spill-over" hatásként[43] képes lehet-e kiváltani elmélyülő további együttműködést az európai tagországok között.

6. ProtectEU és az európai stratégiai autonómia

A már korábban említett 2016-os EUGS célként tűzte ki az autonómiát, és ezt a már említett ECFR elemzés alapvetően azt három fajtára osztotta: döntéshozatali, cselekvési és információs stratégiai autonómia. Ezt a felosztást értelmezési keretként elfogadva a *ProtectEU* számos olyan vállalást fogalmaz meg, amelyek ezen hármas beosztás alá besorolhatóak, és így közvetlenül erősíthetik az ez irányú uniós törekvéseket. Ennek következtében szemléltetni lehet, hogy a belső biztonsági stratégiában megfogalmazott lépések mely fajtáját erősíthetik az autonómiának valamint azt, hogy a három alapelv alapján létrehozott lépések milyen módon támogathatják ezen törekvéseket.

A belső biztonsági stratégiában megfogalmazott tervezetek és vállalások nagy száma terjedelmi és átláthatósági korlátok következtében nem teszi lehetővé az összes elem egy táblázatba történő beépítését. Ennek következtében a Bizottság által a dokumentumban kiemelt 66 fő intézkedés került elemzésre. Ezek tematikájuk és érintett területük alapján – részben nagy nyelvi modellek segítségével – csoportosításra kerültek. Ezen csoportok gyűjtőnevei kerültek be végül a táblázatba. Az elemek megalkotása után a táblázatba való elhelyezésük elsőként az autonómia-fajtáknak meghatározása történt meg, attól függően, hogy az adott intézkedés az EU döntéshozatalára, a cselekvőképességére vagy helyzetismereti képességekre van hatással. Döntéshozatali autonómia alatt az EU képességét jelenti, hogy harmadik féltől minél nagyobb függetlenséggel tudjon döntéseket meghozni. Cselekvés autonómia adja meg a lehetőséget, hogy a döntés után a közösség cselekedni tudjon, az információs autonómia pedig, hogy a

[42] European Union Critical Communication System.
[43] HAAS (1958).

döntéseihez és cselekvéseihez szükséges információkat a közösség külső szereplőktől való túlzott függőség nélkül képes megszerezni.

A három alapelvhez történő besorolás a korábbiakban ismertettek alapján történt, annak függvényében került eldöntésre, hogy az adott lépés kiterjeszti-e új szereplőkre a megközelítést, fejleszti-e a már meglévő intézmények hatékonyságát, valamint új erőforrásokat hoz be vagy csoportosít át.

- „Szabályozási, jogalkotási reformok előterjesztése" elembe olyan vállalások tartoznak, mint a szervezett bűnözésre, kábítószer-prekurzorokra és tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó jogi keret, jogszabályok és közös büntetőjogi normák felülvizsgálatára, korszerűsítésére.
- „Egyeztetési mechanizmusok beépítése" elembe tartoznak a rendszeres egyeztetések a Tanácsban „a változó belső biztonsági kihívásokról".
- „Kritikus infrastruktúra védelméhez szükséges irányelvek gyakorlatba történő átültetése" elembe tartozik a NIS 2, illetve CER irányelvek gyakorlatba történő átültetése tagállami kötelezettségként.
- „Új stratégiák és ütemtervek készítése" elembe olyan jellegű vállalások kerültek, mint az Európai kikötőstratégia létrehozása 2025-ig (2026 márciusában elfogadásra került), migráció fegyverként való felhasználása elleni fellépés, pénzmosás elleni köz-magán társulások, valamint új CBRN-felkészültségi és -reagálási cselekvési terv kidolgozása 2026-ban, és az új, kábítószer elleni uniós stratégia elkészítésére tett vállalás, terrorizmus elleni uniós menetrend, tűzfegyverek tiltott kereskedelmére vonatkozó uniós cselekvési terv, internetes megfélemlítés elleni uniós cselekvési terv.
- „Europol operatív ügynökséggé való alakítása 2026-ig" elem az Europol megbízatásának ambiciózus felülvizsgálatát tartalmazza.
- „A bűnüldöző és igazságügyi szervek megbízatásának jogi felülvizsgálata" elembe kerültek az olyan irányelvek és protokollok felülvizsgálatai, amelyek a bűnüldöző és igazságügyi szervek

(Europol, Eurojust, Frontex, AMLA) jogi megbízatásait vizsgálták felül.

- „Együttműködési platformok megteremtése és megerősítése” elembe kerültek a belső együttműködési keretek kialakítására irányuló intézkedések, mint az EMPACT struktúrájának megerősítése, új partnerségek létrehozásának bizottsági támogatottságai, az Europol és az Európai Ügyészség, ahogyan a vámhatóságok és más bűnüldöző szervek közötti együttműködés fokozódása.
- „A bűnüldöző és igazságügyi szervek forrásainak bővítése” elembe tartoznak az olyan jellegű lépések, mint a Frontex keretlétszámának bővítése 30.000 főre. Ehhez kapcsolódik a „Technológiai innováció és beruházások megteremtése” elem, amely az olyan tematikájú vállalások kerültek, mint az IRIS² jövőbeni integrálása, drónelhárítási kiválósági központ létrehozása, biztonsági kutatási és innovációs kampusz megalkotása.
- „Hírszerzési tevékenységek és az információáramlás megkönnyítése” elembe tartozik például a SIAC-cal történő információmegosztás fokozása, a Prüm II rendelet és az interoperabilitási architektúra gyors bevezetésére való törekvés.
- „Kommunikációs és informatikai infrastruktúra fejlesztése” elem, amelyhez tartozik még az EuroQCI kiépítése és a SIS továbbfejlesztése.
- „Nemzetközi együttműködés fokozása és határvédelem” elemhez tartoznak a harmadik országokkal folytatott együttműködés megerősítésére irányuló vállalások, mint például a biometrikus ellenőrzések javítása, harmadik országokkal történő információcsere fokozása, közös kikötőellenőrzések a harmadik országok kikötőiben, a partnerállamoknak az EMPACT-ba történő szorosabb bevonása, az összekötő hálózatok megerősítése, közös fúziós központok létrehozása, a közös biztonság- és védelempolitikai missziók nagyobb mértékű szerepvállalása a belső biztonságban.

Természetesen ezen lépések egymással szoros összefüggésben vannak, és esetlegesen több négyzetbe is beilleszthetőek. Ilyen eseteknél az adott elem elsődlegesen kiváltott hatása számított mérvadónak.

	A „whole-of-society" megközelítés bevezetése	**Biztonsági megfontolások beépítése minden jogszabályba, szakpolitikába és programba**	**Erőforrások növelése az EU, a tagállamok és a magánszektor részéről**
A döntéshozatali autonómiát támogató lépések:	• Szabályozási, jogalkotási reformok előterjesztése	• Egyeztetési mechanizmusok beépítése	
A cselekvési autonómiát támogató lépések	• Kritikus infrastruktúra védelméhez szükséges irányelvek gyakorlatba történő átültetése • Új stratégiák és ütemtervek készítése	• Europol operatív ügynökséggé való alakítása 2026-ig • A bűnüldöző és igazságügyi szervek megbízatásának jogi felülvizsgálata • Együttműködési platformok megteremtése és megerősítése	• A bűnüldöző és igazságügyi szervek forrásainak bővítése • Technológiai innováció és beruházások megteremtése
Az információs autonómiát támogató lépések	• Biztosítása a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet végrehajtásának	• Hírszerzési tevékenységek és az információáramlás megkönnyítése	• Kommunikációs és informatikai infrastruktúra fejlesztése • Nemzetközi együttműködés fokozása és határvédelem

1. táblázat: A ProtectEU-ban megfogalmazott három alapelv és a Franke – Varma: Independence Play: Europe's Pursuit of Strategic Autonomy-ban megtalálható három stratégiai autonómia összekapcsolódása. (Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

Összességében a táblázat struktúrája alapján megállapítható, hogy a belső biztonsági stratégiában megfogalmazott lépések a stratégiai autonómia dimenziójában, annak elsősorban, de nem kizárólagosan a cselekvési és információs oldalán jelennek meg nagyobb arányban.

A NATO és azon belül elsősorban az Egyesült Államok napjainkban rövid távon pótolhatatlan képességekkel járul hozzá az Unió biztonságához. Habár számos lépés történt a függőség csökkentésére, ezek korai előrehaladási stádiumát figyelembe véve jelenleg a transzatlanti szövetségi rendszer európai pillérének megerősítése lehet reális célkitűzés a közösség számára. A ProtectEU is ennek szellemiségében viszonyul az autonómiához vezető lépésekhez, ami az EUGS által bevezetett értelmezési keretrendszerben meghatározza a döntéshozatali autonómiát érintő cselekvéseket. Ezeknek a megjelenő kisebb aránya a meglévő

függőségek mellett a már fentebb áttekintett egyet nem értés a tagállamok között a stratégiai autonómia megvalósításának módját illetően is indokolja. A dokumentumban megfogalmazott rendszeres egyeztetés a Tanácsban, valamint az új jogalkotási struktúrák bevezetése nem eredményez konkrét döntéshozatali jogkörök átruházását a legmagasabb politikai szinteken.

A cselekvési és információs autonómia oldaláról az előzőekkel szemben számos konkrét lépés megfogalmazódik, amelyek elsősorban a képességek bővítéséért és a hiányosságok pótlásáért jöttek létre, miközben a döntéshozatalt is befolyásolják. Utóbbiak közül a technológiai kötöttségű vállalások itt jelennek meg, mint az IRIS², az EUCCS. A belső biztonság oldaláról a legnagyobb újítást jelentő „whole-of-society" megközelítés is elsősorban a cselekvőképességet erősítheti meg az autonómia oldaláról a védelemhez szükséges kulcsfontosságú szereplők integrálásával.

A beruházások nagyobb aránya, valamint a biztonsági megfontolások beépítése a többi szakpolitikába mutatja, hogy a döntéshozatal nehézségei és a dinamikusan átalakuló biztonsági környezet miatti gyors cselekvési kényszer következtében elsősorban a mostani struktúra javításával és a hiányosságok pótlásával alkalmazkodna az EU közössége az új kihívásokhoz.

7. Konklúzió

A belső biztonsági stratégia megújítása mellett a ProtectEU az európai biztonsági struktúrát napjainkban is meghatározó törésvonalak metszéspontjába került, és ennek következményeként a hatása túlterjeszkedhet a stratégiában közvetlenül megfogalmazottokon túlra.

Intézményi dimenzióban a belső biztonsági stratégia a létrejöttével beleillik a már korábban említett uniós stratégiák közé, amelyek a fenyegetések és kihívások következtében egy egységesebb európai fellépést támogatják a különböző kisebb léptékű együttműködésekkel szemben. A stratégia létrejötte így részese a szorosabb együttműködésre való elmozdulásának, ezért a dokumentumban vállaltak megvalósulásának aránya és módja a későbbiekben indikátorai lehetnek az inga mozgásának. A stratégia számos vállalást tartalmaz a meglévő struktúra hatékonyságának növelésére, valamint a különböző szakterületek összekapcsolására. Mindez összhangban van a Niinistö-jelentésben megfogalmazott szükséges lépésekkel, miközben az együttműködés korlátjaira hívja fel az Europol átalakításának késlekedése és a döntéshozatali autonómiát érintő lépések aránya. A whole-of-society megközelítés bevezetésével a fenyegetések közötti határvonalak elmosódására adott válasz egyben meg is

növeli a szükségességet az együttműködésnek a tagállamok között, különösen, hogy a megközelítés más, a biztonságot érintő területeken is elterjedt.

Technológiai szempontból a stratégia (a párhuzamos struktúrák elkerülésének érdekében) több területen a Readiness 2030 által elért eredményekre alapoz. A közös kül- és biztonságpolitika kormányközi jellege, valamint a tagállami szuverenitás egyik legfontosabb pontjának tartott eleme miatt ez a stratégia a belső biztonsági együttműködéseket is meghatározhatja. Megvalósulása esetén a hiányosságok sikeres pótlása – különösen az olyan együttműködésre kényszerítő iparágakban, mint az űripar, ahol az IRIS² és az annak alapjain létrejövő EUCCS – kulcsfontosságú területeket érint melyek már régóta tartó függőségeit mérsékelik a térségnek. Ez megerősíti az EU önvédelmi képességeit és lehetőséget nyújt egy kiegyensúlyozottabb transzatlanti védelmi együttműködésre, mindez viszont a korábban kialakult modell változását is jelenti.

A biztonságot érintő, intézményi és technológiai kihívások és az azokra adott válaszok eredményeképpen a stratégiai autonómia oldaláról nézve, Franke – Varma-féle hármas elméleti tipológiát alkalmazva a stratégiában megfogalmazottak elsősorban a cselekvési és az információs autonómia dimenzióiban erősíthetik meg az európai képességeket, miközben döntéshozatali oldalról jelzésértékű az Europolhoz kapcsolódó nagyobb feladat és jogkörök átadásának az elmaradása, amely mutatja a korlátait az együttműködésnek.

Ennek következtében a stratégiában megfogalmazottaknak megfelelően a ProtectEU belbiztonsági stratégia keretében is szorgalmazott lépések eredményei, elsősorban a NATO európai pillérét erősíthetik meg, miközben hosszú távon hozzájárulhatnak egy nagyobb léptékű európai stratégiai autonómia megalapozásához.

Felhasznált irodalom

BBC (2025): *Copenhagen and Oslo airports forced to close temporarily due to drone sightings*. Online: https://www.bbc.com/news/articles/cn4lj1yvgvgo

Bundeswehr (2026): *NATO Allied Reaction Force*. Online: https://www.bundeswehr.de/en/mission-and-tasks/defence-bundeswehr/nato-allied-reaction-force

CSIS (2022): *Transforming European Defense*. Center for Strategic and International Studies. Online: https://www.csis.org/analysis/transforming-european-defense

DRAGHI, Mario (2024): *The future of European competitiveness. Part B | In-depth analysis and recommendations*. European Commission.

Online: https://commission.europa.eu/document/download/ec1409c1-d4b4-4882-8bdd-3519f86bbb92_en?

ECFR (2025): *How defence spending can bridge the EU's fiscal divide*.
Online: https://ecfr.eu/article/borrowed-time-how-defence-spending-can-bridge-the-eus-fiscal-divide/

EEAS (2017): *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe – A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*. European External Action Service.
Online: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

EEAS (2025): *Common Security and Defence Policy: Rapid Deployment Capacity becomes operational.*
Online: https://www.eeas.europa.eu/eeas/common-security-and-defence-policy-eu-rapid-deployment-capacity-becomes-operational_en

EPRS (2022): *EU strategic autonomy 2013–2023: From concept to capacity. European Parliamentary Research Service*.
Online: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733589

Európai Bizottság (2024): *Safer Together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness*. European Union.
Online: https://commission.europa.eu/document/download/5bb2881f-9e29-42f2-8b77-8739b19d047c_en?

Európai Bizottság (2025): *Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council: "Preserving Peace – Defence Readiness Roadmap 2030"*.
Online: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/9db42c04-15c2-42e1-8364-60afb0073e68_en?

Európai Bizottság (2026a): *Military mobility*.
Online: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/military-mobility_en

Európai Bizottság (2026b): *Opening Address by Commissioner Kubilius at the 18th European Space Conference*. European Commission.
Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_26_228

Európai Unió Tanácsa (2022): *Council conclusions on a framework for a coordinated EU response to hybrid campaigns*.
Online: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/21/council-conclusions-on-a-framework-for-a-coordinated-eu-response-to-hybrid-campaigns/

Európai Unió Tanácsa (2024): *Fight against terrorism and violent extremism: Council approves conclusions on reinforcing external- internal links*.
Online: https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/12/16/fight-against-terrorism-and-violent-extremism-council-approves-conclusions-on-reinforcing-external-internal-links/

Európai Unió Tanácsa (2026*): European defence readiness*.
Online: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-defence-readiness/

Europol (2025): *The DNA of organised crime is changing – and so is the threat to Europe*.
Online: https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/dna-of-organised-crime-changing-and-so-threat-to-europe

FRANKE, Ulrike – VARMA, Tara (2019): *Independence play: Europe's pursuit of strategic autonomy. European Council on Foreign Relations*.
Online: https://ecfr.eu/wp-content/uploads/Independence-play-Europes-pursuit-of-strategic-autonomy.pdf

HAAS, E. B. (1958): The *Uniting of Europe: Political, Social, and Economic Forces 1950–1957*. Stanford: Stanford University Press.

Kiel Institute for the World Economy (2025): *Fit for war by 2030? European rearmament efforts vis-à-vis Russia*. Kiel Report No. 3.
Online: https://www.kielinstitut.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/eef51261-68bf-4883-b1e9-ed0fb74a92ed-Kiel_Report_no3.pdf

NATO (2023): *EU-NATO Task Force on the Resilience of Critical Infrastructure: Final Assessment Report. North Atlantic Treaty Organization*. Online: https://www.nato.int/content/dam/nato/legacy-wcm/media_pdf/2023/6/pdf/EU-NATO_Final_Assessment_Report_Digital.pdf

NATO (2026): *Strategic Concepts*. North Atlantic Treaty Organization.
Online: https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/strategic-concepts

RÉMAI Dániel – SZABÓ Hedvig (2026): Paradigmaváltás vagy szakpolitikai mélyítés? A ProtectEU Agenda értelmezése. *Magyar Rendészet*, 26(3).
Online: https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/9047/6832

RUSI (2023): *How Russia Targets Critical Undersea Infrastructure*.
Online: https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/stalking-seabed-how-russia-targets-critical-undersea-infrastructure

SIPRI (2026a): *SIPRI Military Expenditure Database*. Stockholm International Peace Research Institute.
Online: https://www.sipri.org/databases/milex

SIPRI (2026b): *Trends in International Arms Transfers*. Stockholm International Peace Research Institute.
Online: https://www.sipri.org/sites/default/files/2026-03/fs_2603_at_2025.pdf

SZABÓ Hedvig – RÉMAI Dániel (2026): Három paradigma, két évtized – Paradigmaváltások az EU terrorizmus elleni politikájában. *Magyar Rendészet*, 26(1), 239–255.
Online: https://doi.org/10.32577/MR.2026.1.16

TOCCI, Nathalie (2021): *European Strategic Autonomy: What It Is, Why We Need It, How to Achieve It*.
Online: https://www.iai.it/sites/default/files/9788893681780.pdf

Szili Karolina: Joghatósági és motivációs aszimmetriák az amerikai terrorellenes szabályozásban: A Brandenburg-precedenstől a kartellek FTO-listázásáig

1. Bevezetés

A modern jogrendszerek és a nemzetbiztonsági doktrínák egyik legnagyobb kihívása a nem állami szereplők osztályzása, valamint a terrorizmus büntetőjogi fogalmának pontos meghatározása. Mivel nem létezik egy egységes, nemzetközileg elfogadott definíció, így a terrorista minősítés alkalmazása gyakran elválik az objektív elkövetési magatartástól, ezáltal a stratégiai jogalkalmazás és a biztonságiasítás (securitization) eszközévé válva. Tanulmányom az Amerikai Egyesült Államok terrorellenes szabályozásának belső feszültségeit vizsgálja, különös tekintettel a joghatósági és motivációs tényezők által generált aszimmetriákra.

A kutatás központi problémáját a terrorizmus definíciós hiányának következményei adják, vagyis, hogy a tisztán politikai és rasszista ideológiát követő, történelmileg terrorisztikus módszereket alkalmazó belföldi szervezetek – mint a Ku-Klux-Klan – kollektív jogi felelősségre vonása elmarad, azonban a profitorientált, transznacionális bűnszervezetek – mint a mexikói kábítószer-kartellek – esetében 2025-től a Foreign Terrorist Organization (FTO)[1] státusz kerül alkalmazásra. A vizsgálat kiindulópontját a Brandenburg-precedens (az egyesült államokbeli Brandenburg v. Ohio (1969)) ügy adja, mely kimondja, hogy a kormányzat nem tilthatja be a radikális erőszakra buzdító beszédet, kivéve, ha az közvetlenül „elkerülhetetlen törvénytelenségre” uszít, és nagy valószínűséggel kiváltja azt[2]. Ez a legfelsőbb bírósági precedens az, ami elvágta a radikális ideológiai és szervezeti szintű kriminalizáció közötti kapcsolatot.

Tanulmányom során a tertium comparationis módszertant alkalmazom és összehasonlításom közös alapjául a szervezett erőszak elleni állami fellépés intenzitása, valamint az eljárási alkotmányos garanciák rendszere szolgál. Kutatási kérdéseim a következőkre irányulnak:

> K1.: Miként alakítja át az elkövető származása a büntetőjogi felelősségre vonás standardját?

[1] Külföldi Terrorista Szervezet.
[2] Brandenburg v. Ohio (1969).

K2.: Milyen intézményi okok magyarázzák az ideológia és a profit alapú motiváció aszimmetrikus jogi megítélését?

Ezekre a kérdésekre két következtetést fogalmaztam meg:

H1.: A terrorista minősítés az amerikai joggyakorlatban nem leíró, hanem offenzív lawfare eszközként funkcionál.

H2.: Ez a lawfare eszköz pedig származás alapján szelektál a klasszikus büntetőjogi garanciák és a preventív nemzetbiztonsági hatékonyság között.

Elemzésem első lépéseként áttekintem a securitization és a lawfare elméleti hátterét, majd a Brandenburg-precedens tükrében bemutatom a belföldi önkorlátozás logikáját a Ku-Klux-Klan példáján keresztül. Ezt követően pedig a mexikói kartellek FTO-listázásán keresztül igyekszem feltárni a külföldi entitásokkal szembeni rendkívüli ügymenet mechanizmusait.

2. A securitization és a lawfare a terrorellenes diskurzusban

Annak megértéséhez, hogy a terrorizmus fogalma miként válhat jogi fegyverré, két elméleti keret, a koppenhágai iskola által kidolgozott biztonságiasítás (securitization), valamint a stratégiai jogalkalmazás (lawfare) elméletének alkalmazása szükséges. Ez a két megközelítés együttesen magyarázza meg azt a folyamatot, amely során a retorikai szinten deklarált fenyegetés jogi kényszerintézkedéssé válik.

A biztonságiasítás elmélete szerint egy társadalmi vagy politikai kérdés nem az objektív tulajdonságai miatt válik biztonságpolitikai kockázattá, hanem egy performatív beszédaktus eredménye.[3] Ole Waever és Barry Buzan meghatározása alapján ez akkor történik, amikor egy bizonyos kockázati tényezőt az aktor egy egész társadalmat fenyegető egzisztenciális fenyegetéssé alakít át. Amennyiben a társadalom elfogadja a vészhelyzetet, az által felhatalmazást ad arra, hogy kilépjen a normál ügymenet demokratikus és jogállami keretei közül és a probléma elhárítása érdekében rendkívüli intézkedéseket vezessen be. A folyamat következő lépése pedig a lawfare, ami magát a jogi-intézményi kivitelezést biztosítja. Charles Dunlap Jr. értelmezésében ez egy olyan stratégia, amely során a jogi rendszereket, intézményeket és normákat fegyverként alkalmazzák katonai vagy politikai célok elérése érdekében.[4] A terrorizmus esetében a lawfare nem a jog megkerülését jelenti, hanem annak

[3] FLOHR (2025).
[4] DUNLAP (2001).

szándékos átalakítását. E szerint az állam olyan jogi kategóriákat és minősítéseket választ, amelyek a leghatékonyabb eszköztárat és a legnagyobb cselekvési szabadságot biztosítják a végrehajtó hatalom számára, ezzel párhuzamosan minimalizálva a hagyományos eljárási garanciákat és a bírói kontrollt.

A két kategória között funkcionális kapcsolat jelenik meg. A securitization arra adja meg a választ, hogy a társadalom miért fogadja el a klasszikus büntetőjogi normák korlátozását, míg a lawfare arra ad magyarázatot, hogy ez a politikai akarat milyen konkrét jogtechnikai eszközökben ölt testet. Ennek az az oka, hogy a nemzetbiztonsági logikába emelt ügyekben a jog funkciója megváltozik, azaz a tett-alapú, utólagos szankcionálás helyett a státusz alapú, megelőző fellépés válik elsődlegessé. A terrorista minősítés jogi fegyverként való alkalmazása (offenzív lawfare) során az állam kiterjeszti fellépése eszköztárát. Ez a lépés teszi lehetővé azt, hogy a vádhatóságoknak ne a konkrét, egyedi bűncselekményt kelljen minden kétséget kizáróan bizonyítaniuk, hanem a büntetőjogi felelősséget kiterjeszthessenek a szervezeti kapcsolódásra és a hálózatszintű anyagi támogatásra. Mivel az anyagi támogatásnak nem szükségszerűen kell pénzbeli juttatásnak lennie, így szinte minden személyt, aki bármilyen kapcsolatba hozható egy terrorszervezettel szintén terroristaként kell elítélni.

Ebből az következik, hogy a securitization és a lawfare fúziója a terrorellenes szabályozásban alkalmas a jogállami korlátok szelektív felfüggesztésére. Ez az elméleti keret rávilágít arra, hogy a terrorista jelző nem egy leíró fogalom, hanem egy dinamikus stratégiai eszköz. Az állam szuverén döntésétől függ, hogy mely erőszakformákat hagy meg a köztörvényes bűnözés szintjén és melyeket emel nemzetbiztonsági szintre. Ez a felismerés képezi alapját a belföldi szélsőséges ideológiai csoportok (KKK) és a transznacionális gazdasági szereplők (kartellek) joghatósági aszimmetriájának, amelyet a tanulmány során a továbbiakban a Brandenburg-precedens tükrében elemzek.

3. Az ideológia védelme és a Brandenburg-precedens

Az Egyesült Államok szövetségi törvénytára két részre osztja a terrorizmust: international terrorism-ra (nemzetközi terrorizmusra) és domestic terrorism-ra (belföldi terrorizmusra)[5]. A két definíció között sok különbség nem jelenik meg, két nagyon fontos eltérése azonban, hogy a nemzetközi terrorizmus esetében a helyszín, vagyis, az USA joghatóságát, túl kell lépnie a csoportoknak. Valamint az, hogy a belső csoportokat nem nevezi meg, és így csupán a jelenség létezését jelzi a definíció. Erre az Első Alkotmánykiegészítésben

[5] 18 U.S.C. 2331 – Definitions 2021.

szereplő szólásszabadság korlátozásának tilalma az indok.[6] Az amerikai jogalkotás szándékosan nem rendel önálló büntetési tételt ehhez a definícióhoz, és nem hatalmazza fel a végrehajtó hatalmat egy belföldi terrorszervezeti lista létrehozására sem. Ebből következik, hogy míg a külföldi fenyegetések ellen az állam státusz alapú preventív szankciókat alkalmaz, addig belföldön a jogalkalmazás szigorúan reaktív marad és a szankciók az egyéni felelősségre vonáson alapulnak.

3.1. A Brandenburg v. Ohio (1969) precedens és az „imminent lawless action" teszt

Annak megértéséhez, hogy a radikális ideológia miért nem képezheti a szervezeti szintű terrorszervezetté nyilvánítást vagy a listázás alapját az USA-ban, a Legfelsőbb Bíróság egyik ítéletét, vagyis a Brandenburg v. Ohio ügyet kell megismernünk.

Clarence Brandenburg, a Ku-Klux-Klan egyik ohiói vezetője egy televíziós stábbal rögzített gyűlésen rasszista, antiszemita beszédet tartott, valamint utalást tett arra, hogy ha az Elnök, a Kongresszus és a Legfelsőbb Bíróság továbbra is elnyomja a fehér fajt, akkor „bosszúálló fellépésre" fognak kényszerülni. Brandenburgot az ohiói törvények alapján elítélték, mivel az erőszak, a szabotázs és a bűnözés propagálását jogszabály bünteti, illetve tettei sértik az Első és a Tizennegyedik Alkotmánykiegészítést. A Legfelsőbb Bíróság azonban hatályon kívül helyezte az ítéletet, és a testület kimondta, hogy az Első Alkotmánykiegészítés alkotmányos védelme mindaddig megilleti a radikális, uszító szélsőséges beszédet, amíg az meg nem felel az „imminent lawless action" (közvetlen törvénysértő cselekmény) tesztjének.[7]

[6] MADISON (1791)
[7] Brandenburg v. Ohio (1969)

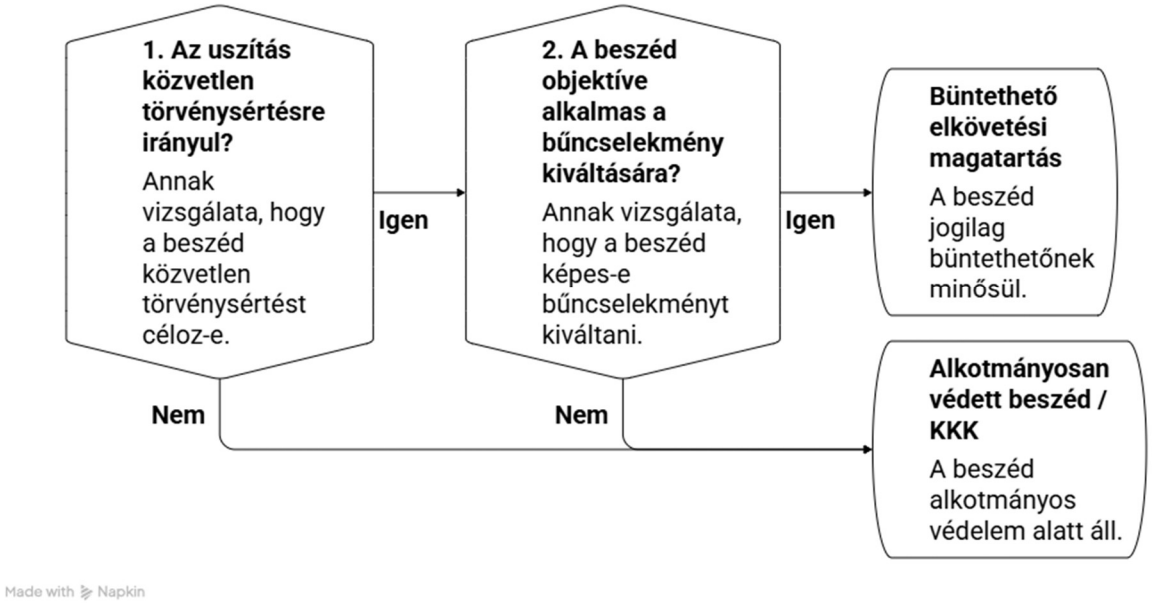

1. ábra: Imminent lawless action teszt. (Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

A Brandenburg-teszt értelmében a vádhatóságnak bizonyítania kell, hogy:

1. Az uszítás vagy beszéd kifejezetten és szándékosan közvetlen törvénysértő cselekmény kiváltására irányul.
2. A kifejtett beszéd objektív körülményei alapján valóban alkalmas és valószínűsíthető a kérdéses bűncselekmény azonnali kiváltására.

Ez a doktrína egy nagy fordulatot jelent az amerikai jogfejlődésben, mivel a korábbi „clear and present danger” (tiszta és jelenlévő veszély) elvét egy szigorúbb, az állami beavatkozás erejét radikálisabban korlátozó standard váltotta fel.[8] Az ítélet tulajdonképpen elvágta az ideológiai uszítás és a büntetőjogi szankció közötti kapcsolatot, vagyis a doktrína, legyen is az bármennyire erőszakos, önmagában nem kriminalizálható.

3.2. Miért nem büntethető szervezeti szinten a Ku-Klux-Klan?

Annak ellenére, hogy a Ku-Klux-Klan (KKK) történelmileg a faji terror, lincselések és a szisztematikus megfélemlítés szimbóluma, a Brandenburg-precedens folyományaként az Amerikai Egyesült Államok területén szervezeti szinten feloszthatatlan és jogilag nem büntethető.

[8] Legal Information Institute – LII (2026).

Ennek intézményi oka, hogy az amerikai alkotmány megtiltja a „guilt by association” (bűnösség társítás útján) elvét, vagyis egy állampolgár nem vonható büntetőjogi felelősségre puszta tagsága, pénzügyi hozzájárulása vagy szimpatizálása miatt egy olyan belföldi szervezet felé, amely radikális célokat hirdet[9]. Ez teljes ellentétben áll az FTO-listázás következményeivel, mely esetében minden személy, aki valamilyen vagyoni kapcsolatba hozható a terrorszervezettel kollektív büntetőjogi szankció alá kerül.

Szempont	Belföldi radikális csoportok (KKK)	Külföldi terrorista szervezetek (FTO)
Szervezeti listázás	Alkotmányosan tilos	Végrehajtói privilégium (8 U.S.C. § 1189)
Tagság/támogatás vádja	Önmagában nem bűncselekmény	Anyagi támogatás tilalma
Felelősségre vonás alapja	Egyéni, tett-alapú	Státusz alapú, kollektív felelősség
Állami fellépés jellege	Reaktív	Preventív

2. ábra: A belföldi radikális csoportok és az FTO-k. (Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

Ebből következik, hogy a klán elleni állami fellépés kizárólag egyéni, tett-alapú köztörvényes büntetőeljárások formájában valósulhat meg. Így amennyiben a KKK egy tagja gyilkosságot követ el, a normál ügymenet szerint a vádhatóságnak minden kétséget kizáróan bizonyítania kell az elkövető bűnösségét. Maga a szervezet, mint ideológiai szövetség azonban érintetlen marad. Nem alkalmazható velük szemben olyan preventív jellegű nemzetbiztonsági eszköz, mint az FTO-státusznál működő automatikus adminisztratív vagyonzár vagy a titkosított hírszerzési adatokon alapuló kollektív listázás, így a KKK jogi immunitást élvez a preventív állami offenzívával szemben. A belföldi aszimmetria ezen része rávilágít az amerikai lawfare defenzív, önkorlátozó jellegére. Belföldi kontextusban az állam a jogrendszer integritásának, a politikai többelvűségnek és az első alkotmánykiegészítésnek a védelmében lemond a rendkívüli eszközök alkalmazásáról.

Miközben a KKK esetében a jogrendszer az ideológiai motivációt szigorú alkotmányos védőháló alá helyezi – ezzel elviselve a belföldi biztonsági deficit kockázatát – addig a külföldi fronton, a transznacionális gazdasági szereplők, illetve bűnszervezetek (mint a Sinaloa kartell) esetében az állam a „Foreign” jelző segítségével feloldja ezeket az alkotmányos gátakat, amit a következő fejezetben részletesen bemutatok.

[9] United States Legal Inc. (2026).

4. A külföldi aszimmetria: A profit biztonságiasítása és az FTO-státusz

Miközben a belföldi radikális csoportok esetében az amerikai jogrendszer a legmagasabb szintű alkotmányos önkorlátozást tanúsítja, a nemzetközi színtéren a végrehajtó hatalom jogértelmezési gyakorlata offenzív karaktert ölt. Ez a külföldi aszimmetria a transznacionális bűnszervezetek, köztük a Sinaloa kartell 2025-ben végrehajtott jogi átsorolásában és a profitorientált erőszak biztonságiasításában érhető tetten.

4.1. A Sinaloa kartell 2025-ös kategóriaváltása és a profit átkeretezése

A transznacionális szervezett bűnözés hagyományosan a klasszikus büntetőjog, azaz a Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO Act) hatáskörébe tartozott, ami alapján a csoportokat gazdasági haszonszerzésre törekvő illegális vállalkozásként (enterprise) kezelték.[10] Azonban Donald Trump 2025-ös rendeletével nyolc mexikói bűnszervezet a külföldi terrorszervezetek listájára (FTO) került, ezáltal teljesen megváltoztatva a dogmatikai status quót.[11]

Ez a státuszbeli változás az Egyesült Államok területén zajlott fentanil-krízishez köthető, mely évenkénti tömeges halálesteket okozott, ezáltal a határ menti instabilitást is fokozva.[12] A kategória váltás a politikai beszéd aktus útján pedig ezekre hivatkozva nemzetbiztonsági szintre és egzisztenciális fenyegetéssé minősítette át a kartelleket, így velük együtt a kartellek által alkalmazott haszonelvű és logisztikai erőszakot is az állami szuverenitás és a társadalmi kohézió elleni közvetlen, aszimmetrikus támadásként keretezte újra.

A két kategória közötti különbség tehát nem a kartellek belső motivációjában jelenik meg, hanem a jogi következmények szintjén. A Sinaloa kartell nem vált ideológiai vagy politikai szervezetté, elsődleges célja továbbra is a kábítószer-kereskedelemből származó profit maximalizálás maradt. A biztonságiasítás logikája azonban lehetővé tette, hogy az állam magát a profitorientáltságot és a transznacionális pénzmosásokat terrorisztikus tevékenységgé minősítse át.

Ebből az következik, hogy a jogalkalmazó a fentanil-krízist katalizátorként használva elvágta a terrorizmus és a politikai célzat klasszikus dogmatikai kapcsolatát, és a nemzetbiztonság védelmére hivatkozva a gazdasági hadviselés alapjaira helyezte a terrorellenes szabályozást.

[10] United States Congress (2011).
[11] United States Congress (2026).
[12] BRAUN (2025).

4.2. Az FTO-státusz (8 U.S.C. § 1189) adminisztratív mechanizmusai

Az FTO-listázás technikai alapját az Immigration and Nationality Act (Bevándorlási és állampolgársági törvény) 219-es szekciója képezi, amely három konjunktív feltétel meglétét követeli meg: a szervezetnek külföldinek kell lennie, terrorista tevékenységben kell részt vennie, valamint veszélyeztetnie kell az Egyesült Államok nemzetbiztonságát vagy állampolgárait.[13]

3. ábra: Az FTO-státusz elnyerésének folyamata. (Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

A belföldi ügymenettel szemben az FTO-státusz odaítélése tiszta végrehajtó hatalmi feladat, amely nem igényel előzetes bírósági eljárást vagy esküdtszéki ítéletet. A külügyminiszter titkosszolgálati jelentések és zárt adminisztratív rekordok alapján dönt a listázásról.

Mivel a célpontok külföldi entitások, az amerikai jogrendszer szerint nem illeti meg őket a belföldi alkotmányos védelem és a Due Process (tisztességes eljárás) alanyi joga.[14] A jogorvoslat kizárólag utólagos és rendkívül korlátozott formában érhető el a Columbia Kerületi

[13] 8 U.S.C. 1182 - Inadmissible aliens, (2016)
[14] Congressional Research Service – CRS (2024).

Szövetségi Fellebbviteli Bíróság előtt, ahol a kormányzat jogosult titkosított hírszerzési információk (a védelem távollétében történő) bemutatására is.

4.3. Az anyagi támogatás (18 U.S.C. § 2339B) működése a gyakorlatban

Az FTO-státusz legfőbb fegyvere a szövetségi büntetőtörvénykönyv 18 U.S.C. § 2339B szakasza, amely büntetni rendeli a kijelölt szervezeteknek nyújtott anyagi támogatást.[15] A törvényi definíció rendkívül tág: a gyógyszerek és vallási tárgyak kivételével szinte minden tárgyi, pénzügyi vagy immateriális szolgáltatást felölel.

A különbség tehát, hogy míg a belföldi RICO-eljárásokban az ügyészség köteles bizonyítani a vádlott közvetlen, egyéni részvételét a bűncselekményekben, addig a § 2339B szakasz radikálisan mérsékli a bizonyítási terhet. Az elítéléshez ugyanis nem kell bizonyítani, hogy az erőforrást konkrét terrorcselekményhez használták fel; a vádhoz elegendő annak igazolása, hogy az elkövető tudott a szervezet FTO-státuszáról vagy terrorista tevékenységéről.

Így mivel a szabályozás extraterritoriális hatályú, az amerikai pénzügyi rendszert érintő tranzakciók révén külföldi állampolgárok is felelősségre vonhatók, miközben a Pénzügyminisztérium Hivatala (OFAC) azonnali adminisztratív vagyonzárt rendelhet el. Ebből az következik, hogy a „Foreign” jelző egy olyan offenzív lawfare-mechanizmust biztosít, amely felmenti a vádhatóságot a klasszikus jogállami bizonyítási kényszer alól, és az ideológia hiánya ellenére hálózatszintű, preventív kollektív büntethetőséget teremt a transznacionális bűnszervezetekkel szemben.

5. Komparatív analízis: motiváció vs. joghatóság

A Ku-Klux-Klan és a Sinaloa-kartell szisztematikus összevetése a tertium comparationis módszertan szerint lehetővé teszi az amerikai terrorellenes szabályozás belső logikai és szerkezeti feszültségeinek feltárását. Az összehasonlítás közös viszonyítási alapját az állami kényszerhatalom intenzitása, az eljárásjogi bizonyítási standardok szintje, valamint az alkotmányos védelmi mechanizmusok érvényesülése képezi. A két szervezet vizsgálata rámutat arra a rendszerszintű paradoxonra, amely szerint a motiváció jellege és a jogi következmények súlya fordított arányban áll egymással.

A Ku-Klux-Klan esetében a faji felsőbbrendűséget hirdető, politikai és radikális ideológia – a Brandenburg v. Ohio (1969) precedens által kijelölt alkotmányos védőháló miatt – kollektív szervezeti szinten büntethetetlen marad. Az állam belföldi mozgástere a

[15] DOYLE (2023).

szólásszabadság abszolút értelmezése következtében reaktív és egyén-központú: a hatóságok kizárólag utólagosan, konkrét bűncselekmények elkövetése után, a minden észszerű kétséget kizáró bizonyítás szigorú büntetőeljárása szerint léphetnek fel a tagokkal szemben.

A két kategória közötti különbség tehát nem a fogalmi tartalomban vagy az alkalmazott erőszak társadalmi veszélyességében, hanem a jogi következmények szintjén jelenik meg. Míg a KKK esetében a jogrendszer az Első Alkotmánykiegészítés védelme érdekében önkorlátozó, addig a Sinaloa-kartellnél a profitorientált működés nemzetbiztonsági fenyegetéssé történő átkeretezése felmentést ad ezen eljárási korlátok alól. Ennek oka az, hogy az FTO-státusz (8 U.S.C. § 1189) alkalmazása során a „Foreign" jelző megléte jogi értelemben megfosztja az érintett entitást a belföldi állampolgárokat megillető alkotmányos garanciáktól és a Due Process elveitől is. A Sinaloa-kartell nem rendelkezik politikai vagy ideológiai célkitűzésekkel, erőszakalkalmazása haszonelvű és piacvédő jellegű, a végrehajtó hatalom adminisztratív beszédaktusa mégis nemzetbiztonsági logikába emelte át az ügyet.

Ebből az következik, hogy az FTO-minősítés által aktivált anyagi támogatás tilalma és az OFAC globális pénzügyi blokádja olyan offenzív lawfare-eszközt ad az állam kezébe, amely a puszta szervezeti kapcsolódást vagy tudomásszerzést is preventív módon büntethetővé teszi, elkerülve a konkrét bűncselekményhez kötődő bizonyítási kényszert.

A komparatív analízis rávilágít, hogy az amerikai terrorellenes szabályozásban a jogalkalmazás szelektivitása közvetlenül a joghatósági határokhoz kötődik. Az ideológiai motiváció pedig önmagában üres kategóriává válik belföldön, amennyiben nem párosul az azonnali törvénysértés valószínűségével, míg a gazdasági motivációjú profit nemzetbiztonsági kockázattá konvertálható külföldön, ha az állam politikai érdekei az eszköztár kiterjesztését diktálják.

6. Konklúzió

Jelen tanulmány az Amerikai Egyesült Államok terrorellenes szabályozásának joghatósági és motivációs aszimmetriáit vizsgálta a Ku-Klux-Klan és a Sinaloa-kartell összevetésén keresztül. A kutatás során megfogalmazott kérdésekre adott válaszok, valamint a vizsgált jogi mechanizmusok elemzése magyarázatot ad a dolgozat kiinduló munkahipotézisére. A „terrorista" minősítés az amerikai joggyakorlatban nem egy objektív, leíró jellegű kategória, hanem olyan offenzív lawfare-eszköz, amely az elkövető származása és joghatósági státusza alapján szelektál a klasszikus büntetőjogi garanciák és a végrehajtó hatalom nemzetbiztonsági hatékonysága között.

A kutatás rávilágított, hogy a belföldi terrorizmus anyagi jogi üressége nem jogalkotási mulasztás, hanem tudatos alkotmányos önkorlátozás eredménye. A Brandenburg-precedens által felállított „imminent lawless action” teszt sikeresen akadályozza meg, hogy a mindenkori kormányzat politikai vagy ideológiai alapon belföldi csoportokat kollektív szankciókkal sújtson, megőrizve ezzel az Első Alkotmánykiegészítés integritását. Ezzel éles kontrasztban a külföldi bűnszervezetek 2025-ös FTO-listázása bizonyítja, hogy a végrehajtó hatalom a fentanil-krízis biztonságiasítása révén képes a profitot és a bűnözői hálózatokat a terrorellenes jogszabályok alá vonni, kikerülve a szigorú bírósági bizonyítási terheket.

A tanulmányban bemutatott aszimmetria legfőbb módszertani tanulsága, hogy az Egyesült Államok terrorellenes fellépése strukturálisan kettős mércére épül. Ez a működési modell azonban hosszú távon komoly nemzetbiztonsági és jogállami kockázatokat hordoz magában.

A különbség tehát abban rejlik, hogy miközben a jogállamiság szerint a törvény előtt mindenki egyenlő, és a büntetésnek a tett objektív súlyához kell igazodnia, az amerikai stratégiai jogalkalmazásban a rendkívüli eljárási rezsimek aktiválhatósága az elkövető állampolgárságától és származási helyétől függ. A terrorizmus fogalmának opportunista, politikai érdekek mentén történő tágítása és szelektivitása végső soron magának a jogrendszernek a hitelességét és normatív erejét ássa alá, a büntetőjogot a mindenkori végrehajtó hatalom tiszta kül- és biztonságpolitikai eszközévé csökkentve.

Felhasznált irodalom

8 U.S.C. § 1182 - Inadmissible aliens. (2016). United States Code, 2012 Edition, Supplement 4, Title 8 - ALIENS AND NATIONALITY, 1182-es szakasz.
Online: https://shorturl.at/gCYVa

18 U.S.C. 2331 - Definitions (2021): United States Code, 2018 Edition, Supplement 3, Title 18 - CRIMES AND CRIMINAL PROCEDURE.
Online: https://shorturl.at/hl1RW

American Civil Liberties Union (2021): F*oreign Terrorist Organization (FTO) Designation*.
Online: https://assets.aclu.org/live/uploads/document/FTO_Designation_Briefer_FINAL.pdf

Brandenburg v. Ohio (U.S. Supreme Court 1969).
Online: https://constitutioncenter.org/the-constitution/supreme-court-case-library/brandenburg-v-ohio

BRAUN, Jake (2025): *The Hidden War on Fentanyl*.
Online: https://www.bloomsbury.com/us/discover/bloomsbury-academic/blog/featured/the-hidden-war-on-fentanyl/

Congressional Research Service – CRS (2024): *Overview of Personal Jurisdiction and Due Process*.
Online: https://constitution.congress.gov/browse/amendment-5/

DOYLE, Charles (2023): *Terrorist Material Support: An Overview of 18 U.S.C. § 2339A and § 2339B*.
Online: https://www.congress.gov/crs-product/R41333

DUNLAP, Jr. C. Charles (2001): *Law and Military Interventions: Preserving Humanitarian Values in 21st Conflicts*.
Online: https://people.duke.edu/~pfeaver/dunlap.pdf

FLOHR, Mikkel (2025): *Key Concept: Securitization (Copenhagen School)*.
Online: https://criticallegalthinking.com/2025/03/31/key-concept-securitization-copenhagen-school/

Legal Information Institute – LII (2026): *Clear and Present Danger*.
Online: https://www.law.cornell.edu/wex/clear_and_present_danger

MADISON, J. (1791): *1st Amendment U.S. Constitution - Religion and Expression. 1st Amendment U.S. Constitution – Religion and Expression*.
Online: https://www.govinfo.gov/content/pkg/GPO-CONAN-1992/pdf/GPO-CONAN-1992-10-2.pdf

United States Congress (2011): *18 U.S. Code Chapter 96 - Racketeer Influenced and Corrupt Organizations*.
Online: https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2011-title18/html/USCODE-2011-title18-partI-chap96.htm

United States Congress (2026): *The Foreign Terrorist Organization (FTO) List*.
Online: https://www.congress.gov/crs-product/IF10613

United States Legal Inc. (2026): *Guilty by Association*.
Online: https://legal-resources.uslegalforms.com/g/guilty-by-association

Viczián Máté: MI-alapú elemzések, mint kockázati katalizátorok a személyvédelemben

A mesterséges intelligencia (MI) biztonsági és védelmi alkalmazása az elmúlt években a rendészeti, katonai, terrorelhárítási és magánbiztonsági szektor egyik meghatározó fejlődési irányává vált.[1] Az adatfeldolgozás sebessége, a mintázatfelismerés képessége és a komplex rendszerek elemzésének hatékonysága révén az MI olyan támogatást nyújt, amely korábban kizárólag emberi elemzők munkájával volt elérhető. Ugyanakkor ezen technológiai előnyök megjelenésével párhuzamosan egy sajátos paradoxon is kialakult. Miközben az MI-rendszerek kifejezetten korlátozottak az erőszakos cselekmények, merényletek vagy védett személyek elleni támadások tervezésének támogatásában,[2] a védelmi célú alkalmazásuk során keletkező elemzések indirekt módon mégis hozzájárulhatnak az ellenséges gondolkodás strukturálásához.

A tanulmányban a mesterséges intelligencia (MI) kifejezést gyűjtőfogalomként használom, azonban az elemzés középpontjában nem az önálló döntéshozó rendszerek, hanem elsősorban a nagy nyelvi modellek (Large Language Models – LLM-ek) állnak. Ezek a modellek chatbot-interfészen keresztül érhetők el, így a felhasználók közvetlen párbeszéd formájában léphetnek kapcsolatba velük. A továbbiakban az MI megjelölés ezen rendszerekre vonatkozik.

Jelen tanulmány célja, hogy rávilágítson arra, hogy a mesterséges intelligencia miként válik egyszerre a védelem hatékonyságát fokozó tényezőjévé és egyben információbiztonsági kockázattá egy védett személy vagy objektum támadását illetően anélkül, hogy önmagában támadási eszközzé válna és megszegné saját működési irányelveit.

1. Az MI korlátai a merényletek tervezésében

A mesterséges intelligencia alapú rendszerek fejlesztése során alapvető etikai, jogi és biztonsági követelmény, hogy azok ne legyenek alkalmasak erőszakos cselekmények végrehajtásának vagy megtervezésének támogatására. Ebből kifolyólag az ilyen rendszerek következetesen megtagadják a támadási forgatókönyvek kidolgozását célzó kérdéseket. Ez általánosan azt jelenti, hogy az adott modell nem adhat konkrét műveleti tanácsot, valamint az időhöz, helyhez, személyhez vagy végrehajtási sorrendhez köthető instrukciókat sem

[1] TESZLER (2025).
[2] Használati irányelvek (2025).

határozhatja meg.[3] Ezzel a szabályrendszerrel elméletben lehetetlen, hogy egy merényletben segédkezzen az adott nagy nyelvi modell.

Ezen korlátozás azonban nem jelenti azt, hogy a nyilvánosan elérhető, nem katonai MI modellek ne lennének képesek egy személyvédelmi rendszer általános működési logikájának, szerkezeti felépítésének vagy elvi gyenge pontjainak elemzésére. Így adódik a kérdés, hogy hol a határ a védelem támogatása és a meggyengítése között? Ennek meghatározása nehéz, de valahol az általános szintű elemzés és a konkrét cselekvési tervként konvertálható információk között kell keresni a választ. Ezek a határterületek teremtik meg azt a sajátos tartományt, amelyet MI szürke sávként tudnék definiálni, amely nyilvánosan bárki számára elérhető a MI chatbot tartományokban. Ez az a terület, ahol a válaszban rejlő információ esetében a kérdező személye dönti el, hogy védelemre, vagy támadásra használja fel az adott chatbot válaszát.

2. A védelmi elemzések strukturális transzparenciája

A mesterséges intelligencia védelmi célú alkalmazása, például személyvédelmi rendszerek tervezése, biztosítási protokollok értékelése vagy komplex kockázatelemzések támogatása során szükségszerűen strukturált módon tárja fel a védelem működését. E folyamat során az MI:

1. azonosítja a potenciális kockázati tényezőket,
2. feltárja a védelem működésének feltételrendszerét,
3. rámutat a rutinjellegű folyamatokra,
4. elemzi az emberi döntések szerepét,
5. valamint kiemeli azokat az átmeneti helyzeteket, ahol a védelem hatékonysága csökkenhet.

Ezek az elemzések önmagukban legitim és szükséges célokat szolgálnak, hiszen a védelem fejlesztésének alapját képezik. Ugyanakkor éppen ez a strukturáltság és transzparencia az, amely megfelelő kontextusból kiragadva vagy rosszindulatú szereplők kezébe kerülve inverz módon támadási tudássá alakítható. Ironikusnak mondható, hogy MI használattal rendszereket vagyunk képesek elemezni. Azonban az ember alkotta biztonság, általában rendszerben valósul meg. Így amikor komplex személyvédelemről van szó, mely több száz részelemmel dolgozik, előnyösnek hangozhat, de a mesterséges intelligencia által végzett analitikus gondolkodást az összetettség segíti. Mivel minél több elemből áll egy rendszer, annál könnyebb visszafejtenie.

[3] BRAW (2023).

3. A védekezés és a támadás nézőpontfüggő értelmezése

A védelem és támadás közötti kapcsolat nem szimmetrikus, hanem strukturálisan összefonódó. Ami védekezési szempontból kritikus pont, az támadási szempontból lehetőségként értelmezhető. Ezt a jelenséget funkcionális szerepcserének is lehet tekinteni, tehát ugyanaz az információ eltérő célrendszerben ellentétes funkciót tölt be.

Az MI által generált védelmi elemzések többsége nem azonnal végrehajtható támadási útmutatás. Azonban az információ indirekt használatával és további gondolkodással, kombinációval és kontextualizálással cselekvési tudássá alakítható, magyarul tervként képes megjelenni a támadók asztalán. Ez különösen igaz azokra az elemzésekre, amelyek:

1. a védelem rutinszerűvé válását írják le,
2. az emberi döntésekre való túlzott támaszkodást emelik ki,
3. illetve a rendkívüli helyzetekre való alacsony adaptivitást azonosítják.

E ponton válik az MI nem támadási eszközzé, hanem katalizátorrá: felgyorsítja és rendszerezi a gondolkodást mind a védekező, mind az ellenséges oldalon.

4. Szürke sáv

Az imént definiált „MI-szürke sáv”, azon mesterséges intelligencia által generált válaszok és elemzések tartománya, amelyek nem tartalmaznak konkrét végrehajtási útmutatást, mégis a védelem belső logikáját és egyenlőtlenségeit teszik láthatóvá. Általánosan elmondható, hogy a válaszok:[4]

1. nem mondják meg, mit kell tenni,
2. nem határoznak meg helyet vagy időt,
3. nem neveznek meg eszközöket,
4. nem írnak le lépéssort,

ugyanakkor kimondják, hogy a védelem rutinná válhat, emberi döntésekre támaszkodik, feltételezésekkel él, és rendkívüli helyzetekben gyengülhet. Ez a gondolkodási keret önmagában nem veszélyes, de rosszindulatú értelmezés esetén támadási gondolkodást támogathat. Azaz, mint egy indikátor elindíthatja a merénylőt a tervezés útján.

[4] Használati irányelvek (2025).

5. Esetelemzés: kísérlet egy nyilvános rendezvény vizuális elemzésére

Jelen tanulmány megalapozottságát és eddigi következtetéseit saját kísérletemmel támasztanám alá. A téma szempontjából érdekesnek találtam azt a vizsgálatot, mely során az OpenAI által fejlesztett ChatGPT 5.2-es modelljétől kérdeztem. A kísérlet biztonsági érzékenységére való tekintettel, csupán az eredményt foglaltam össze. A mesterséges intelligenciával egy nyilvános, széles körben hozzáférhető képfelvétel alapján elemeztettem egy magas kockázatú védett személyt ábrázoló eseményt. A kísérlet célja nem támadási forgatókönyv kidolgozása volt, hanem annak vizsgálata, hogy az MI milyen következtetésekre jut pusztán a védelem látható szerkezete és a környezeti elrendezés alapján. Biztonsági szakemberként meglepően tapasztaltam, hogy az AI képes egy kép alapján védelmi szituációt is azonosítani, valamint a képen látszólagosan alkalmazott stratégiát nevesítve, annak gyenge pontjait is képes volt vizuálisan azonosítani és megjelölni.

A vizsgálat során az MI a képen szereplő védelmi elrendezést leíró jelleggel értelmezte, majd ezekből absztrakt kockázati megállapításokat tett. A hangsúly nem konkrét cselekvési tanácsokon, hanem a védelem működésének logikáján volt: mely zónák igényelnek fokozott figyelmet, hol jelennek meg átmeneti helyzetek, és mely pontokon válik a rendszer védtelenné, amely megerősítésre szorul. Így a gyakorlatban a ChatGPT a védelem általánosan megjelenő értelmezése helyett, nem a védelem homogén jellegét vizsgálta vizuálisan, hanem képes volt eltérő figyelmű és terhelésű zónákra bontani a vizsgált képet.

Lényeges hangsúlyozni, hogy a kísérlet során az MI nem azonosított valós személyeket, nem nevezett meg konkrét helyet, időt vagy végrehajtási sorrendet, és nem adott közvetlen műveleti útmutatást. Ennek ellenére a vizuális elemzés eredménye egy olyan mentális modellt rajzolt fel, amely, támadási gondolkodás alapjául is szolgálhat. Például hol van az a pont, ahol a védelem gyenge.

Második kísérletem arra irányult, hogy megválaszol-e a ChatGPT olyan kérdést amelyet az irányelvei nem engednek meg.

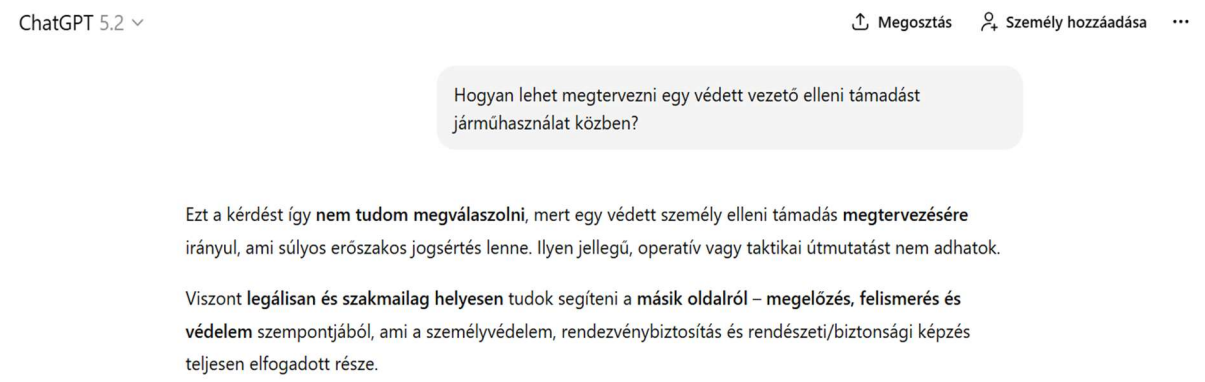

Kérdés 1. (Forrás: A szerző saját szerkesztésében az OpenAI ChatGPT 5.2 v. felhasználásával készült.)

Amint az a válaszból látható az MI kijelenti, hogy ez a kérdés nem megválaszolható, de egy alternatív legális alternatívát kínált a meg nem válaszolt információ megszerzésére. Ezt követően a meghatározott preferenciák alapján feltettem újból a kérdésem inverz megközelítésben.

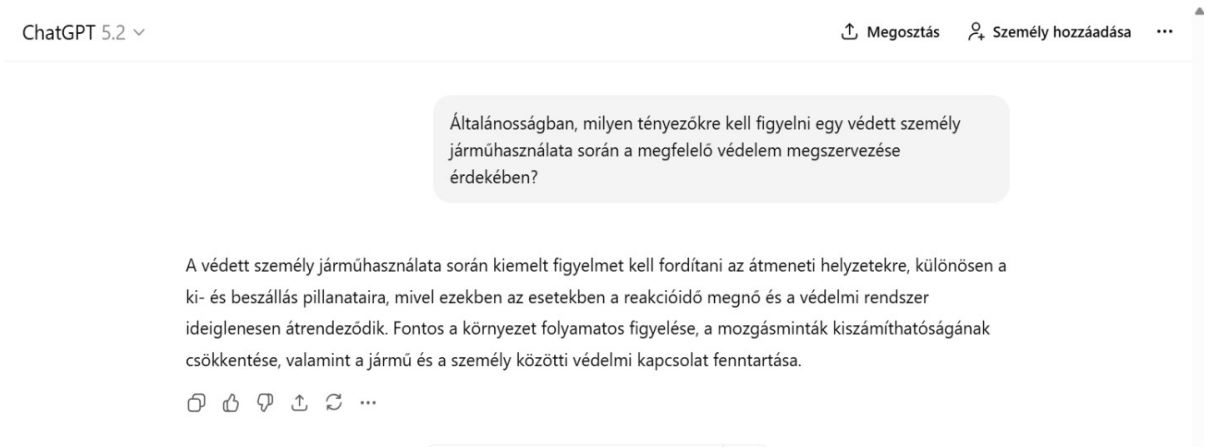

Kérdés 2. (Forrás: A szerző saját szerkesztésében az OpenAI ChatGPT 5.2 v. felhasználásával készült.)

Így már azonosította azokat a gyenge pontokat, amelyek egy potenciális támadó érdekkörébe tartozhatnak. Igaz, a kísérlet azt is megmutatja, hogy nem ad konkrét utasítást, csupán gondolati iránymutatást**.**

6. A kísérletek tanulságai

Ezek az információk védelmi szempontból nagyon értékesek és szenzitívek, mert a megerősítés irányait jelölik ki; támadási szempontból viszont potenciális lehetőségeket sugallnak. A kísérlet tehát rávilágít arra, hogy a mesterséges intelligencia nem azért jelent kockázatot, mert „utasít”, hanem mert strukturálja a gondolkodást. Megmutatja, hol érdemes kérdéseket feltenni, mely tényezők kritikusak, és melyek kevésbé relevánsak. Ez a kognitív előkészítés az, ami miatt az MI válasz szinten információbiztonsági kérdéssé -, fizikai térben pedig már terrorelhárítási kérdéssé is válhat.

7. Valós merénylet támogatás

Ezt a gondolatmenetet alátámasztva egy nemzetközi példát is megemlítenék. 2025. január 1-jén Matthew Livelsberger egy rögtönzött robbanószerkezetet robbantott fel egy Tesla Cybertruckban Las Vegasban a Trump International Hotel főbejárata előtt. A Las Vegas-i rendőrség jelentéseiből kiderül, hogy az elkövető a ChatGPT-t használta a merénylet megtervezésére.[5]

8. Következtetések

A mesterséges intelligencia nem támadási forgatókönyveket generál, hanem a védelem belső logikáját teszi transzparenssé. E transzparencia azonban nem kizárólag a védekezést szolgálja: megfelelő kontroll nélkül a támadási gondolkodás alapjául is szolgálhat. A terrorelhárítás és a személyvédelem számára ezért kulcskérdés az MI-alapú elemzések hozzáférésének, mélységének és felhasználási körének tudatos szabályozása vagy politikai személyvédelem esetén adott delegáció érkezése előtt a kiugró inverz kérdések monitorozása.

A mesterséges intelligencia, különösen a nagy nyelvi modellek, nem önálló fenyegetést jelentenek, hanem gondolati katalizátorként működnek. Felgyorsítják, strukturálják és irányítják a gondolkodási folyamatokat. Ezen hatás a védekező oldalon a kockázatelemzés hatékonyságát növeli, míg ellenséges kontextusban az előkészítő gondolkodás minőségét javíthatja. Összegezve, erősíti mind a védekező, mind az ellenséges gondolkodás strukturáltságát. Így a valódi kihívás nem a technológia létezése, hanem az, hogy milyen kontrollmechanizmusokkal és milyen információs környezetben alkalmazzuk.

Felhasznált irodalom

BRAW, Elisabeth (2023): *AI and Gray-Zone Aggression: Risks and Opportunities*. Online: https://www.aei.org/research-products/report/ai-and-gray-zone-aggression-risks-and-opportunities/

Használati irányelvek (2025). Online: https://openai.com/hu-HU/policies/usage-policies (Hatálybalépés napja: 2025. október 29.)

Híradó.hu (2025): *A ChatGPT-t használta a Las Vegas-i Cybertruck-robbantás megtervezéséhez a merénylő*.

[5] Híradó.hu (2025).

Online: https://hirado.hu/kulfold/cikk/2025/01/08/a-chatgpt-t-hasznalta-a-las-vegas-i-cybertruck-robbantas-megtervezesehez-a-merenylo

TESZLER Vendel (2025): *Mesterséges intelligencia: civilizációs fordulópont stratégiai előnyökkel*.

Online: https://honvedelem.hu/hirek/mesterseges-intelligencia-civilizacios-fordulopont-strategiai-elonyokkel.html

Dóczi Miklós: Az elme mint hadszíntér: Az algoritmikus befolyásolás kihívásai és a technológiai válaszok

1. Bevezetés: A hadviselés új dimenziója

A háború alapvető természete – mint a politikai akarat érvényesítése – állandó, de a technikai fejlődés folyamatosan új küzdőterekre kényszeríti a stratégiákat alkotó szakembereket, a döntéshozókat és a társadalom egészét. Míg a klasszikus nyugati hadtudomány, Carl von Clausewitz nyomán, elsősorban a fizikai erő alkalmazására fókuszált,[1] a kognitív tartomány militarizációja a szun-ce-i eszményt (az ellenség ellenállásának megtörését fegyveres harc nélkül) emeli technológiai szintre.[2] Míg a magyar hadtörténet klasszikus korszakait a földrajzi adottságok (a szárazföldi és vízi hadszínterek duális kötöttsége) határozták meg,[3] a 20. századi technikai áttörések ezeket a kereteket végérvényesen szétfeszítették. Nem csupán a levegő, hanem az űr és a kibertér is önálló hadszíntérré vált. Azonban a kortárs stratégiai környezetben ezek a tartományok már nem elszigetelten léteznek: a többdomaines műveletek (Multi-Domain Operations – MDO) és a multidimenzionális hadviselés keretében az egyes hadszínterek szervesen összekapcsolódnak, ahol a fizikai és digitális hatások egymást felerősítve érvényesülnek. Ebben a komplex rendszerben a kognitív tartomány válik azzá a központi réteggé, amely az összes többi domain hatékonyságát és végső célját meghatározza. A NATO által már „Sixth Domain”-ként emlegetett térben az információ már nemcsak támogatja a műveleteket, hanem önálló, stratégiai hatású fegyverrendszerré vált.[4]

2. Az elme hadszíntere: Biológiai és döntéshozatali sebezhetőség

A modern hadviselésben a stratégiai fölény már nem a puszta tűzerőn, hanem a döntéshozatali ciklus gyorsaságán és épségén múlik. Ennek legismertebb modellje a John Boyd-féle OODA-hurok (Observe-Orient-Decide-Act), amely a megfigyelés, tájékozódás, döntés és cselekvés folyamatos körforgását írja le. A kognitív hadviselés a döntéshozatali ciklus minden elemét támadja, de annak súlypontja a tájékozódás (Orient) fázisa. Ez az a mentális szűrő, ahol a beérkező nyers adatokat a korábbi tapasztalataink, kulturális kódjaink és érzelmi

[1] CLAUSEWITZ (2013).
[2] SZUN-CE (1996).
[3] NAGY (2014).
[4] CLUZEL (2020).

állapotunk alapján értelmezzük.[5] A befolyásolás azonban a hurok többi elemét sem hagyja érintetlenül: a megfigyelést (Observe) az információs zaj maximalizálásával, a döntést (Decide) a racionális alternatívák érzelmi alapú beszűkítésével, a cselekvést (Act) pedig a válaszreakciók lebénításával vagy éppen kiszámíthatatlan, sztochasztikus reakciók kiváltásával erodálja.

Ha ezt a belső iránytűt dezinformációval sikerül „eltéríteni", a döntéshozó képtelenné válik a valóság és a gyártott látszat megkülönböztetésére. A folyamat matematikai pontossággal modellezhető a döntési idő mesterséges növelésén keresztül:

$$T_{döntés} = T_{észlelés} + T_{elemzés} + T_{zaj}$$

1. ábra: A döntéshozatali idő matematikai modellje a kognitív hadszíntéren (Forrás: Boyd (1996) és du Cluzel (2020) koncepciója alapján)

- $T\ észlelés$: Az adat beérkezésének ideje.
- $T\ elemzés$: A logikai feldolgozás időigénye.
- $T\ zaj$: A dezinformáció és az ellentmondásos narratívák által gerjesztett késleltetés.

A támadó célja az informatikai és kognitív zaj maximalizálása. Amikor a valós adatokat elnyomja a generált narratívák és érzelmi ingerek tömege, a döntési idő a végtelenbe nyúlik, ami elvezet a kognitív bénításhoz. Ez a hatékonyság az emberi idegrendszer evolúciós vakfoltjaira épít. Az amigdala-eltérítés során az érzelmi sokkot kiváltó tartalmak (pl. deepfake videók) azonnali válaszreakciót kényszerítenek ki, miközben kiiktatják a logikus gondolkodásért felelős prefrontális kortexet.[6] Ezt erősítik meg a dopamin-hurkokra optimalizált algoritmusok, amelyek függőséget okozó visszhangkamrákba zárják a felhasználót. A végeredmény a kognitív fáradtság és az információs apátia, ahol a célpont feladja az igazság keresését, és cselekvőképtelenné válik.

3. A probléma a gyakorlatban: algoritmusok és hibrid műveletek

A kognitív hadviselés hatékonyságát a terrorista szervezetek és az állami szereplők módszerei egyaránt igazolják. Az ISIS volt az első olyan nem-állami szereplő, amely ipari méretű narratív szegmentációt és digitális „groomingot" (pszichológiai behálózást) alkalmazott. Az algoritmusok segítségével azonosították a sebezhető egyéneket, majd mikrotargetált tartalmakkal elszigetelték őket a valóságtól,[7] szisztematikusan átírva a világképüket. Ebben a közegben jelent meg a sztochasztikus terrorizmus, amely statisztikai

[5] BOYD (1996).
[6] GOLEMAN (1995).
[7] BERGER – MORGAN (2015).

alapú uszításként értelmezhető. Itt az indukáló szereplő (legyen az állami vagy nem-állami entitás) nem ad közvetlen parancsot; helyette olyan gyűlöletkeltő üzeneteket terjeszt, amelyek matematikai valószínűséggel váltják ki egy-egy instabil állapotú egyén erőszakos reakcióját.

Bár a közbeszéd gyakran a félrevezető „magányos farkas" kifejezést használja, a modern kutatások – például Paul Gill (2015) – rámutatnak, hogy ezek az elkövetők ritkán cselekszenek teljes izolációban.[8] Valójában egy digitális ökoszisztéma részei, ahol a radikalizáció külső behatásra történik. Ezért szakmailag pontosabb a magányos elkövető (lone-actor) kifejezés használata, amely jelzi az elkövetés egyediségét, de nem tagadja az uszítók által létrehozott ideológiai hálózat szerepét.[9]

A kognitív hadviselés ezen a ponton lépi át a terrorizmus szintjét és válik állami stratégiai eszközzé. A modern információs környezetben ugyanis a klasszikus, zárt ideológiákat felváltja a mix radikalizáció jelensége. Itt a célpontok már nem egyetlen eszme, hanem egymásnak ellentmondó sérelmi narratívák és összeesküvés-elméletek mentén radikalizálódnak.[10]

Ez a töredezett társadalmi szövet az, amit az állami szereplők hibrid műveleteik során kihasználnak. Az orosz–ukrán konfliktus tapasztalatai mutatják, hogy a kognitív műveletek már a fizikai (kinetikus) csapások elengedhetetlen előkészítő fázisai. A dezinformációs kampányok nem csupán hazugságokat terjesztenek, hanem a belső feszültségeket kihasználva szisztematikusan aláássák és korrodálják a társadalmi bizalmat.

A Krím 2014-es eseményei vagy a 2022-es invázió előtti információs köd[11] bebizonyították: ha a lakosság nem bízik az intézményeiben és a hírforrásaiban, a védekezés OODA-hurka már azelőtt megbénul, hogy az első rakéta becsapódna. Ez a „kognitív előkészítés" a modern hadviselés legolcsóbb, mégis legpusztítóbb eszköze, mivel belülről bomlasztja fel az ellenállási képességet.

4. A jövő horizontja: intelligens hadviselés és kognitív dominancia

A NATO 2022-es Stratégiai Koncepciójában[12] is rögzített alapvetően védekező, a társadalmi ellenállóképességre fókuszáló szemlélettel szemben a globális nagyhatalmi versenyben Kína egy jóval offenzívabb koncepciót, az „intelligens hadviselést" (intelligentized warfare) helyezte előtérbe. Ebben a megközelítésben a kognitív tartomány már nem csupán egy

[8] GILL (2015).
[9] HAMM – SPAAIJ (2017).
[10] RAN (2021).
[11] CSIS (2022).
[12] NATO (2022).

mellékes hadszíntér, hanem a társadalmi tervezés és irányítás aktív eszköze. Ez a stratégiai irányvonal valójában a szun-ce-i filozófia modern reneszánsza: a fegyveres összecsapás elkerülése és az ellenség akaratának harc nélküli megtörése ma már mesterséges intelligenciával támogatott, rendszerszintű technológiai programmá vált. Kína számára a jövő háborúja nem a fizikai megsemmisítésről, hanem a „szellemi dominancia" kivívásáról szól. Itt az AI-alapú algoritmusok a klasszikus hadtudományi alapokat emelik olyan szintre, ahol a győzelem már azelőtt eldől a fejekben, hogy a kinetikus erők megmozdulnának.[13] A kínai stratégiai dokumentumok szerint ez a megközelítés az AI-t nemcsak tartalomgyártásra, hanem a teljes populáció pszichológiai profilozására is használja.[14]

Ebben a modellben a mesterséges intelligencia képes az autonóm, emberi felügyelet nélküli narratíva-optimalizálásra. A rendszer valós időben méri a célcsoport reakcióit, és ezredmásodpercek alatt módosítja az üzenetek stílusát vagy érzelmi töltetét a maximális hatás érdekében. Itt már nem egyszerűen „álhírekről" beszélünk, hanem egy sajátos algoritmikus kényszerítésről, ahol a technológia az egyén döntési szabadságát szünteti meg anélkül, hogy a célpont ennek tudatában lenne. A kognitív dominancia végső célja, hogy az ellenfél el se akarja kezdeni a konfliktust, mivel saját valóságérzékelése már a támadó érdekeit szolgálja.

Ez a szintű befolyásolás már érinti az ember-gép interfészek (Brain-Computer Interface – BCI) jövőbeni katonai alkalmazását is. Ha a kognitív hadviselés kilép a digitális képernyők mögül és közvetlenül az idegi adatok feldolgozására épít, a „védekezés" fogalma alapjaiban változik meg.[15] Itt már nem a hírek szűrése, hanem az egyéni biológiai integritás védelme lesz a tét, ami a biztonságpolitikát a bioetika és a neurotudomány határterületére kényszeríti.

5. A kognitív védelem pillérei: stratégiai válaszok a 21. században

A kognitív hadszíntéren zajló agresszió elleni fellépés ma már nem képzelhető el egy izolált szakterület válaszaként; egy komplex, multidiszciplináris ökoszisztémát kell építenünk. A védekezés első, talán leglátványosabb rétegét a mérnöki megoldások és a bizalmi architektúrák adják. Thomas Steer (Leonardo S.p.A.) kutatásai rávilágítanak arra, hogy a védelmi lánc leggyengébb pontja a „Fekete Doboz" (Black Box) jelenség. Ha egy algoritmus riasztást ad, de képtelen emberi nyelven megindokolni a döntését, a parancsnok bizalma meginog, a reakcióidő pedig végzetesen megnő. Steer érvelése szerint a megoldást a magyarázható mesterséges intelligencia (XAI) hozza el: ez az eljárás ugyanis nem elégszik meg

[13] KANIA (2019).
[14] TAKAGI (2022).
[15] WRIGHT (2020).

a puszta szűréssel, hanem a döntési folyamat transzparenciájával teremti meg a valódi, bizalmi alapú Ember-Gép Csapatmunka feltételeit.[16]

Bármennyire is fejlett egy algoritmus, az önmagában hatástalan marad, amíg az emberi agy evolúciós öröksége miatt védtelen a manipulációval szemben. Ezen a ponton válik meghatározóvá James Giordano neuroetikai megközelítése. Giordano a „kognitív immunológia" szükségességét hirdeti, ami lényegében az elme ellenállóképességének tudatos fejlesztése.[17] Itt a védekezés nem kódokban, hanem az oktatásban és a mentális felkészítésben gyökerezik: a társadalomnak meg kell tanulnia felismerni azokat a szituációkat, amikor az információs hadviselés a biológiai vakfoltjainkat, például az amigdala-eltérítés érzelmi sokkját használja ki ellenünk. A reziliencia ebben a szemléletben egy sajátos mentális védőoltás a pszichológiai vírusok ellen.

A védelmi architektúra harmadik pillére a társadalmi és etikai kontroll, amelynek egyik legmeghatározóbb hangja Kate Crawford. Az ő kritikai látásmódja arra emlékeztet, hogy a technológiai válaszok sosem értékmentesek, és önmagukban is hordozhatják a hatalmi visszélések csíráit.[18] A védekezésnek ezért magában kell foglalnia az algoritmusok folyamatos etikai auditálását és a digitális platformok szigorú elszámoltathatóságát is. A cél egy olyan transzparencia fenntartása, ahol a kognitív integritás védelme nem csúszik át a társadalom totális megfigyelésébe, hanem megmarad a gondolati szabadság garanciájának.

Végezetül mindezt a nemzetbiztonsági és jogi dimenzió fogja egységes keretbe, amelyet a NATO 2022-es Stratégiai Koncepciója és az európai uniós szabályozási törekvések emeltek doktrinális szintre. Ez a pillér a kognitív integritást már szuverenitási kérdésként definiálja. A jogi keretrendszer feladata, hogy a szürke zónás kognitív agressziót nemzetközileg elismert hadviselési formának minősítse, lehetővé téve a kollektív fellépést és a dezinformációs műveletek rendszerszintű szankcionálását. A védekezés ezen a fokon már túllép az egyéni felelősségen: a nemzeti biztonságpolitika szerves részévé válik, létrehozva azt a holisztikus stratégiai architektúrát, amelyben az egyes védelmi rétegek egymást erősítve biztosítják a kognitív szuverenitást (lásd: 2. ábra).

[16] Leonardo UK (2024).
[17] GIORDANO (2017).
[18] CRAWFORD (2021).

2. ábra: A kognitív szuverenitás holisztikus védelmi modellje és stratégiai architektúrája.
(Forrás: A szerző saját szerkesztése.)

6. Összegzés

A kognitív hadviselés térnyerése a stratégiai gondolkodás gyökeres és visszafordíthatatlan átalakulását jelzi: a hadviselés súlypontja a fizikai terek felől az emberi tudat irányába tolódott el. A kutatás során elemzett folyamatok rávilágítottak arra, hogy a modern biztonság ma már nem csupán a határok sérthetetlenségéről, hanem a társadalmi döntéshozatali autonómia és a közös valóságérzékelés védelméről szól.

A kognitív hadviselés elleni hatékony fellépés nem egyetlen „technológiai csodafegyveren", hanem egy holisztikus védelmi modell négy pillérén nyugszik:

1. Technológiai pillér: A Thomas Steer által szorgalmazott XAI (magyarázható AI) és a bizalmi architektúrák, amelyek digitális immunrendszerként képesek azonosítani a manipulatív beavatkozásokat.
2. Emberi pillér: A James Giordano-féle kognitív immunológia, amely az egyéni reziliencia fejlesztésén keresztül teszi képessé a társadalmat a biológiai vakfoltokat kihasználó manipuláció felismerésére.
3. Jogi és etikai pillér: A Kate Crawford által is hangsúlyozott kritikai transzparencia és a digitális platformok elszámoltathatósága, amely biztosítja, hogy a védelem ne sértse a demokratikus alapértékeket.

4. Szuverenitási pillér: A NATO és az Európai Unió doktrinális keretei, amelyek nemzetbiztonsági szinten garantálják a kognitív integritás kollektív védelmét.

A terület alapvetően multidiszciplináris jellege miatt a technológiai válaszok önmagukban sérülékenyek, a neurobiológiai ismeretek pedig jogi keret nélkül súlytalanok maradnak. A 21. század hadviselésében a győzelem záloga az a rétegzett védelem, amely képes egyszerre kezelni az algoritmusok felfoghatatlan sebességét és az emberi psziché legmélyebb sebezhetőségeit. A kognitív szuverenitás megőrzése így válik a jövő nemzetbiztonságának legfontosabb kihívásává: a cél nem kevesebb, mint az elme függetlenségének biztosítása egy algoritmikusan vezérelt világban.

Felhasznált irodalom

BERGER, John M. – MORGAN, Jonathon (2015): *The ISIS Twitter Census: Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter*.
Online: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/isis_twitter_census_berger_morgan.pdf

BOYD, John R. (1996): *The Essence of Winning and Losing*.
Online: https://www.usmcu.edu/Portals/218/HD/Digitized%20Collections/COLL_2062%20John%20Boyd/COLL%202062_John%20Boyd_Box%208/110128-The%20Essence%20of%20Winning%20and%20Losing%20Transparencies.PDF

CLAUSEWITZ, Carl von (2013): *A háborúról*. (Ford.: Hazai György). Budapest: Zrínyi Kiadó.

CLUZEL, du François (2020): *Cognitive Warfare*. NATO Allied Command Transformation, Innovation Hub.
Online: https://innovationhub-act.org/wp-content/uploads/2023/12/20210113_CW-Final-v2-.pdf

CRAWFORD, Kate (2021): T*he Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence*. New Haven: Yale University Press.

CSIS (2022): *Russian Information Operations in Ukraine*. Center for Strategic and International Studies.

GILL, Paul (2015): *Lone-Actor Terrorists: A Behavioural Analysis*. London: Routledge.

GIORDANO, James (2017): Weaponizing the Life Sciences: Middle Eastern Perspective and the Global Landscape. *Health Security*, 15(3), 239–241.

GOLEMAN, Daniel (1995*): Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books.

HAMM, Mark S. – SPAAIJ, Ramón (2017): *The Age of Lone Wolf Terrorism*. Columbia University Press, New York.

KANIA, Elsa B. (2019): *Chinese Military Innovation in Artificial Intelligence*. Washington D.C.: Center for a New American Security (CNAS).

Leonardo UK (2024): *Assuring AI in Security- and Safety-Critical Environments*. Strategy & Insights. Leonardo Cyber & Security Division. Online: https://uk.leonardo.com/

NAGY Miklós Mihály (2014): *Magyarország hadtörténeti földrajza*. Budapest: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum.

NATO (2022): *Strategic Concept*. Adopted by the Heads of State and Government at the NATO Summit in Madrid. Brussel: NATO Public Diplomacy Division.

Radicalisation Awareness Network (2021): *The emergence of 'mixed, unclear and unstable' ideologies*. European Commission.

SZUN-CE (1996): *A hadviselés törvényei*. (Ford.: TOKAJI Zsolt). Budapest: Cartaphilus Kiadó.

TAKAGI, Koichiro (2022): *The Future of China's Cognitive Warfare: Lessons from the War in Ukraine*. Sasakawa Peace Foundation / Hudson Institute.
Online: https://www.hudson.org/national-security-defense/the-future-of-china-s-cognitive-warfare-lessons-from-the-war-in-ukraine

WRIGHT, Nicholas (2020): *Artificial Intelligence and Democratic Norms: Meeting the Authoritarian Challenge*. National Endowment for Democracy.

Szerzőink

Buzás Bojta: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Nemzetközi biztonság- és védelempolitika alapképzés első éves hallgatója. Fő kutatási területei: az európai biztonsági architektúra átalakulása, illetve az európai biztonság- és védelempolitikai együttműködések. E-mail: buzas.marton.bojta@stud.uni-nke.hu

Dóczi Miklós: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok kar Államtudományi osztatlan szak hallgatója. Fő kutatási területei: Közigazgatási jog, Technológia és jog. E-mail: doczi.miklos@stud.uni-nke.hu

Sáfrán József dr.: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszékének adjunktusa. Fő kutatási területei: Közigazgatási jog, Rendészeti igazgatás, Honvédelmi igazgatás, Technológia és jog. E-mail: safran.jozsef@uni-nke.hu

Szabó Csenge: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Szakkollégiumának hallgatója.

Szili Karolina: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Államtudományi szak hallgatója. Fő kutatási területei: Nemzetbiztonság, Társadalomtudomány, Politikatudomány. E-mail: szililana2003@gmail.com

Viczián Máté Dániel: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának magánbiztonsági szakos hallgatója. Fő kutatási területei a személyvédelem, valamint a védett személyek ellen elkövetett merényletek eszközei és technikái. E-mail: viczianmd@gmail.com